

TARTALOM:

Magyar barát (vers). Fr. Pelbárt — — — — —	1
A magyar ferences lélek. Fr. Cecil — — — — —	2
Jelent-e valami többletet erkölcsi életünkben a scotusi absolut-praedestináció-tan? Fr. Csaba — — — — —	5
Ágoston izzó Eucharisziás hite. Fr. Pelbárt — — — — —	16
A ferencrend szociális tevékenysége. Fr. Töhötöm — — — — —	21
Verem a vasat (vers). Fr. Makár — — — — —	26
A magyar egyházi ének nagy ferences apostola. Fr. Makár	27
A TBC-és kis Pityuhoz (vers). Fr. Pelbárt — — — — —	30
Magyar tölgyek (tárca). P. Emil — — — — —	31
O signum unitatis. Fr. Csaba szakoszt. vezető — — — — —	36
Jegyzőkönyvi kivonat — — — — —	39
Életünkből — — — — —	41
Jászberényi krónika — — — — —	43
Jegyzet: «Ágoston izzó Euch. hite» c. dolgozathoz — — — — —	45

MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

Magyar

barát

Magyar vagyok! A véremben pezseg
Ázsiai puszták vad szele
S a véremen keresztül bennem remeg
Évezredek történése tiszta szelleme.
Őseim néha végigszáguldanak
Titokzatos pusztaságokon
És megértem Turán hívó szavát:
Testvér ez is, ez is testvér—rokon...

Magyar vagyok: örökös harcbanálló
Szent Istvánra esküdt kemény fegyveres,
A lelkem túl turáni pusztaságon
Messzenéző távlatot keres.
Keres, kutat, vigyázva fél, hogy merre,
Lesz-e mindnyájunknak újólag ki-út?
Én menni akarok feszülten előre,
Nem lombozom, ki merre tud.

S azért jöttem, hogy menjek és vezessek
Életet s örökkévalóságot át
S hogy soha az útról le ne térjek
Fölvettem Ferencnek hűs habitusát.
Ez a ruha ugyan durva barna kóc
És mi összetartja: vad-kemény kötél:
Hogy legyek csomóba megkötött kanóc,
Ha a lelkekre ráköszönt a tél.

Kanóc leszek, ha sziklarenetegbe,
Vad közönybe lelkem belerobban,
Kanóc leszek, ha majd lángot gyujtok
Kishitű gyöngy, gyáva magyarokban.
Nem kiabálva s nem mennydörögve
Adom Krisztus és Szent Ferenc szavát:
A magyar nép minden elsírt könnye
Az enyém, mert nevem: magyar barát!

Fr. Pelbárt.

A magyar ferences lélek.

A címet mondhatnám így is: a magyar földre ültetett ferences eszme, titokzatos életerő. Mert erről akarok most néhány szót mondani. Nem tudományosan, forrásmunkákat, történeti érveket és tényeket felsorakoztatva, hanem egyszerűen: úgy, ahogyan megjelenik a rendi szellem egy szerzetes előtt, aki rendje multjának száraz adatait olvasgatja, és a hideg, rideg tények, számok és adatok mögött mintegy a saját lelkével megsejti, megérzi a lüktető életet. Természetesen ez a megsejtés nagyon is különböző és egyéni lehet.

A magyar ferences lélek, — mondhatom-e én ezt egyáltalán? Vagy talán elég volna csak ennyi: a ferences lélek, és a magyart, mint fölösleges jelzőt el is hagyhatnám? . . . Lelkembe nézek . . . és rám mered hét évszázad a magyar történelemből, s kiáltja: Megtagadsz bennünket?! . . . Nem, nem tehetem . . . Egész magyar énem, öntudatom tiltakozik ellene. De miért is tagadnám meg a magyar ferences multat? Azért, mert nem volt mindig dicső, mert voltak idők, amikor a magyar talajba ültetett ferences életfa megtördelve, megcsonkítva állt, vagy pedig száradásnak, korhadásnak indult? . . . A rombolást a mostoha körülmények, külső veszedelmek vagy belső férgék okozták. És ami a legjobban mentőök ebben a dologban és egyben megnyugtató tény is: a megtépett, megcsonkított vagy pedig korhadásnak indult magyar ferences-fa újra erőre kapott, újra kihajtott és virágzásnak indult.

Valami csodás erő ez a magyar lélekbe ojtott, ferences szellem. A magyar nép egyszerűen a magáénak érzi, barátjának tartja. És ez a név, barát, fejezi ki szerintem a legjobban a magyar ferences jelleget. Ennek a névnek multja van. Ez a név a néphagyományból sarjadzott. Mert ki a barát? — Aki a szomorút és elhagyottat vigasztalja, mindenben szeretettel segít, és legfőképpen a krisztusi evangéliumot önzetlenül adja, hirdeti. Ezért fogadta oly szeretettel a magyar nép a szentferenci szellemet, mert, amint ezt Balanyi írja:¹ «az új jövevények nem törték magukat birtok után, nem áhítoztak fényes templomokra és kolostorokra, hanem szerényen beérték egy kis hajlékkal és annyi alamizsnával, amennyi életük fenntartásához okvetlenül szükséges volt». S a barát szónak csak akkor lesz gúnyos, keserű és lekicsinylő mellékíze, amikor a rendi ruhát viselők eltérnek a rendi szellemtől. És magyar népünknek ennek megítélésében természetadta jóérzéke van.

A magyar ember szereti a maga földjét, házát, jószágát, de megcsodálja azt is, aki önként lemond ezekről. Gyermekekfejjel is úgy elnéztem azt a különös, szégyenlős és mégis csodálkozás-

¹ Balanyi György: A ferences mozgalom begyökerezése a magyar földön. 34. lap.

sal vegyes mosolyt az emberek arcán, amikor valamelyik jószágos ferencrendi atya úgy tréfásan elejtette: «Nézzék, ez a ruha itt rajtam, ez sem az enyém! . . .» Az embereknek csak mosolyuk volt, legfeljebb csak valaki mondta szelíd hitetlenkedéssel: «No, ne mondja . . .»

De nemcsak a néphagyomány vet fényt a magyar ferencesre, hanem az előző századok magyar barátja is bizonyos öntudattal tekinthet a késő utódra. A barátsors sajátosan magyar sors volt. Küzdés, szenvedés, vérontás, nekilendülés, el-lanyhulás és újrakezdés.

Küzdenie kellett a magyar ferences léleknek először is a külső veszedelmekkel. Alig vert gyökeret a fiatal ferences palánta, máris rázúdult a tatár fürgeteg. De kiheverte, sőt megerősödött. Az országban egymásután épültek a kolostorok. Sokasodott a testvérek száma, úgyhogy a mohácsi vész előtt pl. a Szalvatoriána provinciának mintegy 70 kolostora és 1.500 tagja volt, a másik provinciának, a Mariána provinciának is ezren felül volt a létszáma.² És jött a török. A kolostorokat egymásután felperzselte. Lakóikat levágta vagy rabszíjra fűzte. És aki megmenekült, az elbujdosott néphez csatlakozott. Itt próbált aztán vigasztalni, bátorítani. De nemcsak a török pusztította elődeinket, hanem az újhitre tért főurak is elkeseredett ellenségei voltak a magyar barátnak. Hiába! — a kolostoroknak adományozott arany-ezüst templomi tárgyak erősen vonzottak. Node nemcsak a hazai hitújítók, hanem a császár protestáns hadai is kitétek magukért a kegyetlenkedésben. A rengeteg harcban a nép is eldurvult, elkeseredett. A rablók, útonállók egyre szaporodtak. Ezeknek pedig semmi sem volt szent.

Szomorú sors volt akkor nálunk a barátsors. Csak csodálni tudom a török-világ magyar ferencesét, ezt a töretlen, bízó, reménykedő lelket és szívós akaratot. Állandó közösségi életről szó sem lehetett. Néha-néha jöttek össze valamelyik biztonságosabb kolostorban tanácskozásokra, előljáró választásra. S ilyenkor látták, mennyire fogynak. 1600 elején pl. a Szalvatoriána provinciának már csak 34 tagja volt, pedig 70 évvel előbb ezren jóval felül voltak.³ A hősiesség kitartásnak és áldozatoknak lassan meg is lett az eredménye. Mindíg többen és többen jelentkeztek a felvételre, úgyhogy a török kitakarodása után a kolostorokat újra fel tudták építeni és benépesíteni.

A szabadságharcok is érzékenyen érintették a kolostori életet. Kurucok, labancok egyformán dúltak, romboltak. Hiszen magyar a magyarral állt szemben. A 28-as szabadságharc pedig az amúgyis gyöngye kolostori fegyelmet borította fel. És végül a világháború is megkövetelte a maga áldozatait.

De a magyar ferencesnek belső bajokkal, veszedelmekkel is meg kellett küzdenie. A magyar barát szívvesen és szeretettel fogadta az idegent, a más nyelvűt és vérűt, ha az a magyar gon-

² Dr. Karácsonyi János: Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. I. k. 277. lap.

³ Karácsonyi: i. m. I. k. 426. lap.

dolathoz, szokásokhoz idomult. De a magyar lélek szabadság-szeretete nem tűrhette, hogy idegenek irányítsák a provincia életét. Így küzdöttek a magyar barátok a túlságos bosnyák, tót és horvát befolyás ellen. Mert tapasztalhatták, hogy az idegen nem keresi a magyar provincia javát. S hogy megszabaduljanak a túlerős idegen irányítástól, a Mariána provincia pl. még a szigorúbb életmódot, a reformot is vállalta.

És régi jó magyar szokás szerint a két testvér-provincia, a Mariána és a Szalvatoriána egymás között is eleget hadakozott. Valódi és vélt jogaik védelmében megmozgattak minden megmozgathatót a püspöktől föl egészen a pápai udvarig. A ferences szellem (a testvérek ne pereskedjenek) a magyar csakazértis-sal találta itt szembe magát. De a török-hódoltság után a testvéri vitába már a nemzetiségi szempont is belejátszott. A Szalvatoriána provincia ugyanis Lazari Antal teljeshatalmú biztos 1689 július 24-iki döntése értelmében tót többségű zárdákat kapott, és így ki volt téve az eltótosodás veszélyének.⁴

A magyar ferences élet mégis a legnagyobb és lehet mondani, a leggyászosabb kimenetelű harcát a felvilágosodás, a jözefinizmus szellemével vívta meg. II. József gyökerében támadta meg a szerzetesi életet. Beleszólt a kolostorok belső életébe, az eöljárók választásába. A szerzeteseket közvetlenül a püspököknek rendelte alá. A püspök aztán szabadon helyezhette ki őket falvakba, plébániákra, mint saját káplánjait. A szerzetesi fegyelem, engedelmesség, közösségi élet lassan megszűnt. A szegénység szelleme kiveszett, hiszen mindenkinek saját magáról kellett gondoskodnia. Idővel általános felfogás lett: az a jó szerzetes, aki a megélhetését jól tudja biztosítani. Akadtak ugyan köztük is buzgó lelkipásztorok, lelkiismeretes és jó tanárok, kiváló tudós férfiak a negyvennyolcas időkben bátor hazafiak, de a szentferenci szellem rajongói egyre fogytak.

A megújulás, a szabályokhoz való visszatérési vágy ugyan mint mélyről jött sóhaj itt is, ott is fel-felszakadt, de az újjászületésnek útját állta a megváltozott viszonyokba való beleszokás és a sajátosan magyar konzervativizmus, nehezen mozdulás. «Ha eddig jó volt, ezután is jó lesz. Én így tettem fogadalmat» — mondogatták fekete elődeink. És bizony a magyar állapotokat tekintve gondviselészerű volt Tamás Alajos főatyánk magyarországi küldetése. Ő a régi fán új hajtást fakasztott, és megmentette a magyar ferencesek további életét — írja meggyőződéssel P. Kőnig Kelemen Hatszázéves ferences élet Szécsényben c. könyvében.⁵ Áldozatos, hősies munkájának meg is lett az eredménye: a «vörös barátok» újra a nép barátjai lettek.

A magyar ferences lélek tehát él, itt él köztünk. A múlt századok tapasztalatával és szinte tudatalatti hagyományával megrakodva leheli önmagából a magyar és ferences gondolatot. A magyar gondolat: a magyar nép szeretete, a ferences gondo-

⁴ Karácsonyi: i. m. I. k. 496. lap.

⁵ P. Kőnig Kelemen. O. F. M.: Hatszázéves ferences élet Szécsényben, 292. lap.

lat: Szent Ferenc Atyánk hűséges követése. Ezt a mult küzdelmeiben megszentelt és megerősödött szellemet egyesek saját életükkel megcsúfolhatják ugyan, de ezzel csak maguknak ártanak. A magyar ferences életerő a nemzeti lélekben gyökeredzik, és csak akkor sorvadna el, ha a magyar nép, mint ilyen kivétel magából. De hogy ez szinte lehetetlen, erről kezeskedik 700 éves multunk és jobbainknak az isteni Gondviselésbe vetett bizodalma.

Fr. Cecil.

Jelent-e valami többletet erkölcsi életünkben a scotusi absolut-praedestinatio-tan ?

Elmélet és gyakorlat két különböző síkra tartozó, de egymásnak legkevésbé sem ellenmondó fogalom. Sőt ellenkezőleg! A gyakorlat mindig az elméletnek a kiegészítése, mintegy mesterpróbája: itt igazolódik be az elmélet igaz vagy hamis volta. — Az absolut praedestinatio-tan is elméleti igazság, és felületesen szemlélve kizárólagosan csak annak látszik. Ezért, amikor az ember foglalkozni kezd vele, akaratlanul is felbukkan benne az okvetelenkedő kétségkedés: mit törődünk ilyen terméketlen és megoldhatatlan lehetségeket tárgyaló elméleti meggondolásokkal?! Számunkra már nem jelent semmi újat, hogy Krisztus esetleg az ősbűn nélkül is eljött volna közénk. Az egyetlen fontos és minket érdeklő az, hogy jött! De mi félre tesszük ezt a nagyon is utilitarista ízű gondolkodás módot és azt állítjuk, hogy mint minden metafizikai igazságnak, az absolut praedestinációnak is megvannak a maga gyakorlati vonatkozásai, nevezetesen erkölcséleti kihatásai. Dolgozatunknak éppen az a célja, hogy ezt az állításunkat igazolja. Gondolatmenetünkben először a tan metafizikai oldalával foglalkozunk: igazoljuk Duns Scotus bizonyítékaival az absolut praedestinatio valóságát: megjelöljük az öt ok segítségével a metafizikai ember helyét az isteni szándékrendben, és kimutatjuk azt a többletet, amit ez a tan, mint metafizikai igazság jelent számára. Dolgozatunk második részében pedig a metafizikát gyakorlatlá váltjuk át, levonva a tan erkölcsi vonatkozásait: ugyancsak az okok segítségével a metafizikai embert erkölcsi személyé, vagyis egyedde alakítva megrajzoljuk célját, erkölcsi helyzetét, eszközeit, s itt legfőképpen az Eucharistiát az absolut praedestinatio fényénél. S meg fogjuk látni, hogy minden egyes erkölcsi levezetésünk gyökere és magva az első részben már megállapított metafizikai levezetések valamelyike.

Mindenekelőtt tisztában kell lenni magával az abszolút praedestinációval. Mit tanít Duns Scotus erről a kérdésről? Az *Ordinatio* és *Reportatio* alapján a következő képet kapjuk: Kérdés: Vajjon az Isten Fia emberré lett volna-e akkor is, ha bűn egyáltalán nem történik? Kétségkívül! Mert a bűnbeesés nem volt oka a megtestesülésnek. Úgyhogy ha sem az angyalok, sem az emberek nem vétkeztek volna, Krisztust mégis öröktől fogva eleve előrerendelte volna az Atya. — Megokolás:

1. Mert az Isten, mint a legrendezettebb akaratú (*ordinatissime volens*) lény, elsősorban szándékolja, és akarja a célt, azután pedig mindazt, ami a céllal közvetlenül kapcsolatban áll. Szükségképpen tehát mindenekelőtt önmagát, azután pedig Krisztust, amennyiben már rajta kívül áll.¹

2. Az első bizonyítékból már folyik a második: előbb kell megtörténnie az előrerendelésnek a választottak, mint az elvetettek számára. Ellenkező esetben a jók veszteségéből, nyereséget húzna a vétkes. Tehát már a bűnbeesés és érdemnélküliség előrelátása előtt, szándékolnia kellett az Atyának Krisztust.²

3. Ha Krisztus előrerendeltségének oka a bűn lett volna: Istennek ez a legnagyobb műve, «*summum opus*»-a eselleges jelleget kapna. Észellenesnek látszik ugyanis, hogy az Isten az ő főművét, a neki végtelen dicsőséget nyújtó Krisztust, Ádám esetleges magatartásától tegye függővé. Vagyis, ha Ádám megmaradt volna hűségese, a világnak nélkülöznie kellene Krisztust.³

Az Isten tehát elsősorban szereti önmagát, másodsor szereti önmagát másokban; harmadszor szeretetni akar másvalaki által, aki őt a legnagyobb fokban képes szeretni, és negyedszer előrelátja ennek a valakinek a vele való egységét, akinek őt a legnagyobb fokban szeretnie kell még akkor is, ha bűn egyáltalán nem történék.⁴

Nyilvánvaló már, hogy a scotusi elgondolásban két egymáson felépülő, de a megvalósulás szempontjából egymástól eltérő rendet kell megkülönböztetnünk. Az egyik az Istennek az elgondolása: az ő szándék-rendje; a másik pedig ennek a szándék-rendnek a kifejelete, megvalósulása. A kettő szorosán összetartozik: mondhatnánk talán azt, hogy egy folyamnak forrása és torkolata, kiindulása és vége. De — s itt már nem áll a hasonlatunk — a megvalósulási rendnek a menete, felépítettsége nem egyezik sorrendben az elgondolási renddel. Isten szándékainak menete ugyanis ez: az Atya elsősorban gondolja, és szándékolja kívülré való hatásában a Fiút (már amennyire kívülállónak mondhatjuk) függetlenül minden történéstől, kizárva minden feltételeességet és tehetséget. Utána szándékolja mindazokat, akik a Fiúnak méltó dicséretet nyújtanak, tehát az angyalokat és az embereket, de mindenekelőtt elsőnek a Szeplőtelen Szűzet. Végül mindazt, ami az ember uralma alatt áll, és léteinek feltételét alkotja: az élő és élettelen világot, egyáltalán a

mindenséget, s annak kivételes szerepre méltatott Terra-bolygóját.

Főnséges kép ez az isteni elgondolás! Az egész teremtői előrelátás és előreelhatározás felülről indul ki: Krisztustól, aki záróköve, koronája, vagy ha úgy tetszik, középpontja minden teremtményi létnek. Az egyetlen, akiért a minden van. S alatta rétegződik, fokozatosan egymásraépül a teremtményi lét: értelmes és értelmetlen, végtelen tökéletességének a legmegfelelőbb elgondolási mód! Szándékolja először a legtökéletesebbet, aki egy vele, azután pedig fokozatosan lefelé a kevésbé tökéletest, s végül a már csak feltételként szereplő földet és keretét, a kozmoszt.

A megvalósultság, a terv valósággá válása azonban épen fordítva történt. Krisztus nem állhatott a teremtés kezdetén, nem jöhetett közénk, mivel még egyszerűen nem voltunk. Ki kellett tehát alakulnia először a világmindenségnek, benne is a Földnek, meg kellett jelennie a növényi, állati, emberi létnek, s csak azután — mivel már készen volt a keret — jöhetett Krisztus, hogy kitöltse, kiteljesítse, mélyebb tartalommal, emelkedettebb étellel, magasabb szellemiséggel, saját magával kapcsolja össze ezt a földet. S vonjon mindent egy irányba, abba az irányba, melyet az Isten szándékol: saját maga dicsőítésére.

Lehetett-e tehát az ősbűn Krisztus eljövételének teljes és egyetlen oka? Nem! Hiszen gondolatmenetünkben már világosan kitűnik, hogy a világot, az élettelen és az élő természetet, sőt magát az embert sem önmagáért szándékolta az Isten. Nem! Hanem csak azért, hogy keretet alkosson Krisztusnak! Nem szükségképiséggel tehát, hanem csak feltételesen. Talán alkalmazhatnánk itt azt az elvet, hogy aki akarja a célt, annak akarnia kell az eszközöket is. S ha Istent nem is köthetjük gúzsba a mi elveinkkel, mégis azt kell mondanunk, hogy ha az Istennek szándék-világában első helyen állt Krisztus, akkor az Istennek emberré-levéséhez meg is kellett teremtenie mindazt a feltételt, amely szükséges volt ahhoz. De ne mondja itt senki sem azt, hogy tehát az ősbűnnek is azért kellett megtörténnie, mert feltétele volt a megváltásnak. Krisztus eljövetele még nem szükségképpen megváltás is. Az ősbűnnek *nem kellett* megtörténnie! Az Isten megengedhette, hogy Krisztus eljövetele, az elsődleges cél: a lehető legteljesebb fokú Isten-dicsőítésen kívül még egy másodlagos cél, a megváltás megvalósításában is érvényesüljön. De a megengedés még nem szándékolás. Egyébként is, ha figyelembe vesszük az Isten tulajdonságait, azok közül is végtelen szentségét, ugyanerre a következtetésre kell jutnunk. Mert mit mond Isten végtelen szentsége? Azt, hogy az Isten mindig saját tökéletességével egybehangzóan cselekszik.⁵ Vagyis mennyiben fog valamit szándékolni? Amennyiben saját tökéletességének mintázása lesz az. S ha van valaki, aki tökéletességének telje, szükségképpen őt kell az Istennek elsősorban szándékolnia, s nem teheti szándékolását függővé esetleges behatásoktól. Már pedig Krisztusnál nagyobb értéket az Isten sem akarhat. Tehát

függetlenül az ősbűntől elsősorban őt kell szándékolnia. Vagy Scotus szavaival: Si lapsus esset causa praedestinationis Christi, sequeretur, quod summum opus Dei esset occasionatum, quia gloria omnium non erit tanta intensive, quanta erit Christi, et quod tantum opus dimisisset Deus propter bonum factum Ádæ, puta, si non peccasset, videtur valde irrationabile. Krisztust tehát minden mástól függetlenül szándékolta, és előrerendelte az Atya.

De próbáljuk meg most már beleállítani ebbe a világképbe az embert. Jelöljük meg azt a helyet, célt, amelyet az Isten egységes világterve számára kijelöl. Röviden: adjuk meg a metafizikai ember képét az eddig elmondottak alapján. Vajjon lesz-e különbség az így megrajzolt s a csak az Isten, mint olyan, szempontjából, vagy helyesebben a teremtés szempontjából vizsgált ember között? Feltétlenül! Mégpedig a cél ok fogalomban. Mert mindkét esetben ugyanaz a 1. *létesítőok*: maga a Teremtő Isten. Ő alkotja ex nihilo sui et subjecti az embert önképére és hasonlatosságára. Ex nihilo sui et subjecti, tehát 2. az *anyag* ok a nihil. Ami azonban nem azt jelenti, hogy a teremtés alomját valami nihillel jelölt anyagféle képezte, hanem jelenti a nihil existentiét, vagyis azt, hogy amit az Isten megteremtett, az a teremtés előtt egyszerűen csak mint lehetőség volt adva. Önképére és hasonlatosságára, vagyis mi lesz 3. a *formai ok*? Az isteni hasonlatosságot belénk hozó lehellet: a lélek. Külön említhetjük az okok között általában csak mellékes szerepet játszó 4. *mintakot*, amely azonban kérdésünk megoldásánál nagy jelentőséggel rendelkezik. Ez az ok is közös mindkét elgondolásban: maga az Ige, akiről mintázta az Isten az embert. - 5. *És a célok*? A teremtési elgondolásban azt mondjuk: az Isten, vagy pontosabban a részünkről kijáró valóságos dicsőségadás. De más végső cél nem is volna lehetséges a mi, s egyáltalán a teremtmény számára, mert hiszen már azáltal, hogy *Isten* teremtett, szükségképpen neki kell a teremtmény végső céljának is lennie, mivel belőle ki van zárva az a rendellenesség, hogy rajta kívüleső, kisebb értékű célért teremtsen. De hol lesz akkor a különbség? Mi többletet ad a krisztusi elsőszülöttség? Vagy egyáltalán beszélhetünk-e valami eltérésről? Az eltérés szó talán itt nem egészen fejezi ki gondolatunkat, mert hiszen a valóságban nem is eltérésről, hanem átutalásról, cél-átajándékozásról van itt szó. Az abszolút praedestináció tényénél a mi végső célunk az Isten nem mint ilyen, hanem az Isten-ember, Krisztus lesz! Hiszen közvetlenül Krisztushoz szól a mi beirányozottságunk: vagyis életfonalunk, életirányításunk végén ő áll, tehát feléje, hozzá kell törekednünk, őt kell elérnünk! S ő általa kell majd megtérnünk az Atyához. Tehát szükségképpen kell, hogy ő legyen a mi végső célunk. Tautologia, ugyanazt-beszélés — gondolhatja valaki. Mert hiszen, hogyan akarom én elválasztani Krisztustól az Istenséget? Ő nem szűnt meg sohasem Isten lenni. — Következésképpen célátvitelről nem is beszélhetek. De — adom fel feleletül a kérdést — vajjon az Isten-fogalom és a

Krisztus-fogalom teljesen fedik egymást? Nem! Mert bár Krisztus valóságos Isten és nem is szűnt meg sohasem Isten lenni, azonban Istenségéhez kapcsolódik embersége és épen mint Isten-embere, mint Krisztus, a legalkalmasabb arra, hogy cél okként, életünk rúgójaként előttünk álljon: hogy közvellen kapcsolatba lépjen velünk, hogy irányítólag hasson életünkre. Vagy is a lét, vagy ha úgy tetszik a dicsőség-adási lépcsőzet a következőképpen alakul: az élettelen és élő, de még értelemnélkül való természet közvetlenül az emberért van, az Isten őt rendelte céljául amellet, hogy a természetnek a maga öntudatlanságában, de remek felépítettségében az Istennek is tárgyi dicsőséget kell juttatnia. Elmélkedhetem ezen a főlemelő elgondoláson. Értem teremtette az Isten a nagy kozmoszt. Értem formálta ki a földet olyanná, mint amilyen, értem teremtett Napot és csillagokat, értem alkotott növényi és állati életet, értem szólította létbe mindazt, amit magam alatt látok, amiről elmondhatom, hogy az én szolgálatomra vannak. Elmélkedhetem ezen, de elmélkedésemnek szükségképpen ebben a kérdésben kell kicsattannia: és én miért, vagy kiért vagyok? S a felelet: Krisztusért! Létsíkom az övének van alárendelve, tehát föl-felé csak rajta keresztül, csak vele, csak benne mehetek. Vagyis először őt kell elérnem. Nem tagadhatom — mert hiába is tagadnám, — hogy ez teremtésem, létbeszólításom titka és magva. Ez az indíték, amelyért itt vagyok. Ebben leli magyarázatát életem. Kellett jönnöm, hogy keretet, kíséretet alkossak Krisztusnak. Itt oldódik meg életem nagy «miértje», amint Brindisi Szent Lőrinc ki is fejezte: Christum «non fuisse praedestinatum propter electos, sed electos propter Christum in gloriam Christi». ⁶ Tehát az Isten engem is szándékolt, létbe is hívott, de egyenest Krisztusért.

És Krisztus? Önmagáért. «Deus primo amat seipsum, et huic propinquius sit amare animam Christi habere suam gloriam in Verbo.» ⁷ Ő az egyetlen, aki méltó módon, végtelen fokban tud dicsőséget szolgáltatni az Atyának. Ő az a leg-tökéletesebb imádó, aki össze tudja fogni az egész világ hódolatát, s megnemesítve, felfokozva a maga szeretetével felajánlhatja az Atyának. Itt valósul meg a legszebben az általános érvényű alapelv: az alacsonyabb fokú a magasabbrendűért, a kevésbé tökéletes a tökéletesebbért van. Vagyis a kevésbé tökéletes számára a tökéletesebb célként szerepel. Tehát így összefoglalva: Krisztus a cél-oka a mindenségnek, mégpedig közvetve vagy közvetlenül. Ő az isteni szándék-rend középpontja.

Menjünk most már át a létsíkból a tevékenység, a cselekvés síkjára, és kérdezzük: vajjon jelent-e valami gyarapodást Scotus abszolút praedestináció-tana erkölcsi életünkben. Vagy egyszerűen, ad-e ez a tan az erkölcsi élet számára valami újat? Új elgondolást, új beállítást? Tartogat-e számunkra valamit, ami nem sejtett forrásokat nyit meg, és új, frissítő, megifjító hullámokat hajt az erkölcsi élet és az erkölcstudomány vizeire?

A kérdés új s a maga szűzi érintetlenségében legföljebb még csak gondolkodók szemlélő meglátásaiban vibrált fel. Kétségtelen azonban, hogy itt, ezen a ponton kell megragadnunk azt az éltető gyökeret, amely hívatta van új lendületbe hozni, új távlatok elé állítani a megfeneklett erkölcsstudományt. Mert ha egyelőre még teljesen ki nem fejezhető, de már megsejtett és nagyjában már körvonalazott átalakító erővel hat ez a tan az egész hittudományra, fel kell tennünk azt is, hogy ez a hatás az erkölcsstudományra nézve sem maradhat el. Dolgozatunknak ebben a részében épen azt a célt tűztük magunk elé, hogy alapvonalaiiban kimutassuk a scotusi praedestináció tannak erkölcsi életünkben adott vagy adandó hatásait.

Az erkölcsi élet s következésképpen az erkölcsstudomány is nem egyéb, mint a létsíknak gyakorlativá való átválása. Beilleszkedés a lét kereteibe tevékenységünk révén, megvalósítása a bennünk rejlő feladatoknak, de mindig a végső cél mécsesének a világánál. Mondhatnánk így is: cselekvés-irányítás, tevékenység, összpontosítás, «az egy-a-fontosra». Az erkölcsstudomány tehát, mivel irányító szerepet tölt be, szükségképpen a következő összetevőket zárja magába: a végső cél, amelyre irányít, az embert, akit cselekedete révén irányít, a hatékonyságot, amellyel irányít, a mintaképet, amely révén irányít, s az erőt, a képességet, amellyel az indítást megkezdi. Ezeket az összetevőket kell most már az abszolút praedestináció-tanból levezetni, vagyis a már megrajzolt metafizikai ember arcát át kell alakítanunk erkölcsi emberré. Átalakításunkban azonban csak akkor maradhatunk meg a tárgyiség vonalán, ha itt is, miként metafizikai meggondolásainknál, az okok tudományához folyamodunk. Vagyis eddigi metafizikai fejtegetéseinket az öt ok segítségével most erkölcsi területre, erkölcsi meggondolásokra visszük át. S ebben a beállítottságban a metafizikai 1. *anyagi oknak* erkölcsi megfelelője az ember cselekedeteivel együtt, akit hívatta van irányítani az erkölcsstudomány. 2. A *létesítő oknak* erkölcsi megfelelője az emberi akarat szándékvilágával, amellyel kiváltódik a cselekvés, 3. a *forma-oknak*, a kegyelem, 4. a *minta-oknak* a történeti Krisztus, 5. a *cél-ok* pedig egybeesik az erkölcsi végső cél fogalommal.

Mivel minden cselekvésünkben szükségképpen fel kell lennünk két mozzanatot: a *cselekvést elindító* (motívum, incitamentum) és a *cselekvést hordó* (potentia, habitus, persona) mozzanatot. Az öt okot két csoportban tárgyaljuk: a cselekvést elindító mozzanatot alkotja a végső cél és a mintaok, mint indíték, a cselekvést hordó mozzanatot pedig a létesítő és az anyagi ok, mint képesítések, a személlyel járó adottságok. A kettő között pedig kapcsolatot teremt a forma-ok, mert ennek meglététől függ egy cselekvés létrejötte vagy elmaradása.

A végső cél tehát megegyezik a célokkal, teremtetésünk indítékával. Amely célra teremtett minket az Atya, arra kell tevékenységünkkel, öntudatos életünkkel törekednünk nekünk, magunkna kis. A cél-ok, mint léttényező s a végső cél, mint er-

kölcsi tényező — helyes mederben haladva — nem két különböző dolog, mégkevésbé két egymásnak ellentmondó fogalom, hanem sokkal inkább egy valóságnak két arca, két megnyilvánulási területe. Következésképen, mivel Krisztus az embernek egyetlen és teljes erejű céloka, Ő lesz az ember egyetlen és kizárólagos erkölcsi végső célja is. A célfogalmat azonban korántsem szabad valami végtelen messzeségbe helyeznünk, hogy lehetőleg ne hasson behatóan életünk irányítására. Sőt ellenkezőleg! Ha nincs indítás, ha nincs motívum, ha hiányzik a célfogalom rám gyakorolt hatása, nem is beszélhetek erkölcsi cselekvésről, még kevésbé célos cselekvésről, mert hiszen egész egyszerűen a cselekvés létre sem fog jönni. Ha ellenben előttem áll a cél, akkor lesz ami indít, lesz ami lendületet ad. S tovább megyek, ha előttem áll Krisztus, s tudom, hogy Ő a végső célokom, hogy csak Ő érte létezem, akkor ez a főszerűség cél irányítani is fog engem, vonzani is fog engem, egyszóval hatni fog rám. S épen ebben a hatékonyságban jelent végtelenül sokat nekünk Krisztus, mint végső cél. Tudvalevő ugyanis, hogy a végső célnak norma jellege van. Következésképen az életünket irányító elveket, törvényeket az elérendő célból, és saját mivoltunknak a célhoz való viszonyából kell levezetnünk. Tehát Krisztusból s az érte, miatta nekünk adott teremtményi voltunkból. Mennyire más külseje lesz az erkölcsi törvénynek akkor, ha Krisztusban találom meg a gyökerét s azt a rendeltetést tulajdonítom neki, amely méltán megilleti, t. i. a Krisztushoz való vezetést. Itt nem azt fogom hangsúlyozni, hogy a törvény kötelező ereje a feltétlen akarásban rejlik, sem azt, hogy a törvénytől való eltérést büntetés elviseléssel kell jóvá tennem. Nem! Sokkal többet. Itt azt fogom hangsúlyozni, azt a nagy többletet fogom kiemelni, hogy életem célja Krisztus célja! Nem a büntől való tartózkodás csak, — ez negatívum, ami pedig nem elégséges pozitív célirányosság beteljesítéséhez — hanem egy eszményibb irányú elgondolás megvalósítása felé kell haladnom: a Krisztusba való beletestesülés, beletagozódás felé. Mert Duns Scotus metafizikai elgondolásából ennek az erkölcsi csattanónak *kell* következnie. Ha ugyanis Krisztussal valóságos személyi egységet alkot az ember, ez a Krisztus maga lesz az egész emberi élet foglalata. S ha még hozzá vesszük azt is, hogy ez az öröktől fogva Isten szeretésére eleve elrendelt Krisztus még eljövételének másodlagos szerepéül megváltásunkat is vállalta, és el is végezte, nem is kell további gondolatmenetekkel küzödnünk, mert hiszen ebben a Krisztusban már megvalósult, testet öltött a legszebb erkölcsi eszmény, akinek alapvonása és ismertetője a szeretet. S épen itt van szerepe a másik indíték-mozzanatnak, a mintaoknak. Krisztus nemcsak szabályokat, parancsokat adott, hanem magára is mutatott, és élénk állt, és áll, mint a legteljesebb követésméltó és indító mintaokunk. S ez a történeti Krisztus azért áll előttünk elsősorban, hogy cselekvő, erkölcsi életünkkel lépjen vonatkozásba. Hogy megmutassa, hogyan kell erkölcsi köte-

lességeinket teljesítenünk, amikor azt mondja: Nézzetek énrám, s lássátok a törvényt a maga kiteljesedtségében és megvalósultságában. Így valóban nem látunk a törvényben lehetetlen követeléseket, megvalósíthatatlan ábránd-szüleményeket, hanem az igazi erkölcsi életet kialakító, nélkülözhetetlen feltételt. Valóban csak rá kell néznünk, s mivel feléje, hozzá kell törekednünk, élete mintázásával, cselekedeteit kell lemásolnunk. S ez még nem aszkétika. Nem intézhetjük el ezt a kérdést azzal a suta ellenvetéssel, hogy nem követelhetünk mindenkitől magasabbfokú, tökéletességre törekvő lelki életet. Ez a végső cél elvénél fogva igenis erkölcsi kérdés. De még kevésbé utalható ez a kérdés a misztika területére azzal a megokolással, hogy a Krisztussal való eggyélevés csak misztikus értelmezéssel áll meg. Nem! Ez a kérdés elsősorban erkölcsi kérdés. Sőt ez, vagy legalább is ennek kell lennie a ker. erkölcsstan és erkölcsi élet lényegének! Mert ez nem csak ráadás a mi életünknek, nem valami többlet, amelyet elérhetünk, vagy károsulás nélkül visszautasíthatunk tetszésünk szerint. Ez életfeladatunk, amelyre teremtett minket az Isten, s ha már életfeladatunk, vagy másképpen végső célunk, akkor éppen abban áll az erkölcsstudomány hívatása, hogy megtanítsa az embert olyan életre és olyan cselekvésre, amely képesíti őt annak biztos elérésére.

Azonban nemcsak a végső cél és a mintaok, mint a cselekvést elindító két mozzanat jelent többletet az erkölcsi élet számára, hanem a cselekvést hordó mozzanat is, amely szintén két összetevő eredménye: az emberi cselekedeteké, mint anyagi oké és az akarat szándék-világáé, mint létesítő oké. Ezen a területen mit adhat vajjon az abszolút praedestináció az erkölcsi életnek? Egy új értékelést, mely nemcsak úgy nézi az embert, mint értelemmel és szabadakarattal megáldott lényt, hanem továbbmenve az emberi lét és élet alapjából, az isteni szándék-rendből szükségszerűen lekövetkeztetheti a megállapítást, hogy az ember nem függetlenítheti magát a krisztusi élettől és nem választhatja a kevesebbet és könnyebbet cselekvésében. Azon a síkon, abban a rendben kell megmaradnia, amelyet számára az isteni szándék-sorrend kijelölt. Röviden: a Jézus Krisztusban való élet által kell haladnia Jézus Krisztus felé. Ez a cselekvést hordó mozzanata kétségkívül többletet jelent a teremtményi felfogással szemben. Mert itt nem egyszerűen, mindenkinek kijáró erkölcsi síkról van szó, hanem sokkal többről: a Krisztussal való személyes eggyélevésről. Vagyis az ember, ember mivoltának megfelelő létsíkra állítva a szellem és anyag, az egymást kizáró kettősség foglalatát. Feszülés, állandó küzdés a maradandóság és bontakozás, a gépiesség és a megfontoltság között. De ha ezt az embert a Krisztussal való személyes és valóságos egység jegyében vizsgálom, már egyáltalán nem állítom azt, hogy ez ugyanaz az ember. Nem! Ez már mérhetetlenül több! Itt már létsíkját és az ennek megfelelő erkölcsi síkot így kell meghatároznom: a Jézus Krisztusban való élet. Ez már emelkedés, magasbulás, vagy ha úgy tetszik, ér-

téknövekedés. Az emberi akarás itt már megnemesül, szándékaink tisztulnak, törekvéseink mentesülnek az alantas gátlásoktól.

Cselekvésünkhöz azonban még nem elégséges a cselekvést elindító és az azt hordozó tényező megléte. Ezek még csak feltételek, követelmények, amelyekből még hiányzik az egység, az élet. Vagyis a metafizikai emberből még nem lett teljesen erkölcsi ember. Már pedig az erkölcsstudománynak éppen az a hivatása, hogy ne az embert, mint olyant, hanem az egyedet, a személyiséget, az ént irányítsa és vezesse. Tehát erkölcsi megfontolásaink legfontosabb kérdése: mit mond nekem, az egyénnek az abszolút praedestináció? S éppen itt van a forma-oknak a szerepe! Minden dolognak megvan ugyanis a maga forma-oka, mert mindenben meg kell találnunk azt a valamit, ami a dolgot azzá teszi, ami. De ezt cselekvéseinkben is fel kell lelnünk. S az abszolút praedestináció fényébe állított erkölcsi életnek mi más a forma-oka, mint a kegyelmi Főből, az eleve előre rendelt Krisztusból belénk áramló titokzatos erő: a kegyelem. De hol csúcsosodik ki ez a kegyelmi élet? Mi által formálja igazán az egyéniséget? Feleletül ragadjuk meg itt a scotista egyedítő elvet, a haecceitást és állítsuk be ebbe az abszolút praedestináció fényénél szemlélt erkölcsi életbe! S éppen ezáltal tapintunk erkölcsi életünk legmélyére. Mert ez az egyedítő elv itt maga lesz a szentségi Krisztus: az Eucharisztia. Itt kerül Krisztus közvetlen kapcsolatba velem, az ilyen vagy olyan egyéniséggel. S ebben a kizárólagos kettős találkozásban alakítja ki éppen az Eucharisztia a nagyszerű célnak megfelelő értékes erkölcsi egyéniséget. S következetesen végiggondolva és végigvezetve Duns Scotusnak az abszolút predesztinációt igazoló bizonyítékait szinte szükségszerűen arra a következtetésre kell eljutnunk, hogy az Eucharisztia azt jelenti az egyén számára, amit a metafizikai Krisztus a metafizikai ember számára. S amint Krisztus eleve előrerendelése független minden esellegességtől, úgy azt kell mondanunk, hogy az Eucharisztia is független minden külső indítéktól. Mert Krisztus öröktől fogva elhatározta, hogy nekünk adja magát az Eucharisziában, mert az egyes ember csak így képes elérni a vele való teljes eggyéválást. S ebben a mai kor emberének feltűnő tulajdonsága, az a vágy teljesül ki, hogy eszményét konkrét formában megszemélyesítve lássa. S ebben a csodálatos tartalmú abszolút predesztináció-tanban éppen ez a kizárólagosság válik valóra akkor, amikor a metafizika konkretizálódik az Eucharisziában. Annyira közelfekvő valósággá lesz, annyira hozzám tartozóvá válik, hogy egyéniségem kialakításának munkájában nem nélkülözhetem. Amint én csak érte kaptam létet, itt ő vett fel csak értem egy csodálatos titokzatos létformát. Három szertefutónak látszó szál találkozik itt szentséges egységben: az abszolút praedestináció, az Incarnatio és az Eucharisztia, hogy hirdesse és bizonyítsa: Krisztus hármassal jogcímen birtokol minket és uralkodik fölöttünk: a léti elsőség, az önkéntes megváltás, és az eucharisztikus szeretet kapcsán.

Ha összegezzük az elmondottakat, a következő képet kapjuk: a scotusi abszolút praedesztináció fényénél az erkölcs-tudomány célja az, hogy az embereket Krisztushoz vezesse, és hozzá hasonlítsa a Belőle kiáradó kegyelmek és az ő hatékony példaadása által. S így az erkölcstudomány szorosán kapcsolódik ahhoz az újszemléletű istentanhoz, amely éppen az abszolút praedesztináció-tanból van születendőben. Mert ha a dogmatikát új távlatok elé állítja ez a tan, akkor az erkölcstudomány sem mehet el mellette ihletés nélkül.

De ne gondoljuk azt, hogy Duns Scotus abszolút praedesztináció tana a levegőben lógó elmélet! Hogy mennyire a helyes értékelés és a teológiai gondolkodás folyománya, tanúságtételül említjük Schütz professzort, aki azt mondja, hogy Duns Scotus nézetének teológiai megokolását megdönthetetlennek tartja.⁸ A legszebb bizonyíték azonban a tan helyessége mellett az a tény, hogy az, az Evangéliumból kielemezett gondolat. Hosszas volna e helyen az Evangélium idevonatkozó helyeinek a felsorolása, azért csak a következőket említjük: «Mert akiket eleve jsmert, azokat eleve arra is rendelt, hogy hasonlók legyenek Fia formájához, és így ő elsősülött legyen a sok testvér között.»⁹ «Mert minden a tiétek; ti pedig Krisztuséi vagytok, Krisztus meg az Istené.»¹⁰ «Ő (Krisztus) a láthatatlan Istennek képmása, elsősülött minden teremtmény előtt, mert benne teremtetett minden az égben és a földön... minden őáltala és őérette teremtetett, ő előbb van mindennél, és minden őbenne áll fenn.»¹¹ «Mindenek őáltala lettek, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett.»¹² Ugyanezt a szellemet leheli Duns Scotus tanítása is. S ha hozzávesszük még Szent Pálnak a misztikus Krisztusról vallott tanítását is, lehetetlen arra a következtetésre el nem jutnunk, hogy életünk célja Krisztus. .

Befejezésül hallgassuk meg azt az elvet, amelyet Duns Scotus követett a teológia mélységes kérdéseinek a boncolgatókor: «In commendando Christum, ait, malo excedere quam deficere a laude sibi debita, si propter ignorantiam oporteat in alterutrum incidere.» S csak ezzel az elvvel a birtokunkban tudjuk megérteni és megcsodálni Duns Scotus mélységes gondolatvilágát: inkább akar többet adni az Istennek, mint kevesebbet, inkább akarja túlzásba vinni a jót, mint megengedni a kevésbé tökéleteset. — S ez az elv adta meg neki azt a mélységes hitből fakadó nagyszerű meglátást, mellyel függetlenítette Isten legnagyobb művét, Krisztust minden esetlegességtől, selénkállította őt, mint életünk célját és értelmét. S ezáltal eszményibb utat mutatott erkölcsi életünk számára is, mert hogy ez a tan többletet jelent erkölcsi életünkben, az elmondottak után nem lehet kétséges. Hiszen az egész erkölcsi életet és erkölcstudományt be lehet állítani abba a keretbe, amelyet kifejtettünk. A metafizikai sík keretébe tartoznak az erkölcsi elvek és parancsok. Az alkalmazási területre pedig azok megvalósítása, a kegyelmet közvetítő szentségek és főleg a legnagyobb egyéniségformáló erő, az Eucharisztia által. S így lesz egész és hiányta-

lan a scotusi embert Krisztushoz csatoló elgondolás. Így áll központban az abszolút praedesztináció, mely szertesugárzó szeretet-fényével bevilágít erkölcsi életünkbe is, hogy lendületre, küzdeni tudásra, eszményi akarásra s ennek megfelelő cselekvésre tanítsa és sarkalja az embert.

Fr. Csaba.

¹ Dico tamen quod lapsus non fuit causa praedestinationis Christi, immo etsi nec homo, nec angelus fuisset lapsus, nec plures homines creandi quam solus Christus, adhuc fuisset Christus praedestinatus sic. Istud probo: quia omnis ordinate volens primo vult finem, deinde immediatius illa, quae sunt fini immediatiora; sed Deus est ordinatissime volens: ergo sic vult. Primo ergo vult se; et post se immediate, quantum ad extrinsecam, est anima Christi: ergo primum post velle intrinseca, voluit gloriam istam Christo; ergo ante quocumque meritum et ante quocumque demeritum praevidit Christum sibi esse uniendum in unitate syppositi. (P. Car. Balić, ofm.: Theologiae Marianae elementa, 1933. 14—15.)

² Item . . . Prius est praeordinatio et praedestinatio completa circa electos quam aliquid fiat circa reprobos in actu secundo, ne aliquis gaudeat ex perditione alterius quod sibi sit lucrum: ergo ante lapsum praevisum et ante omne demeritum, fuit totus processus praevisus circa Christum. (U. o.)

³ Item, si lapsus esset ratio praedestinationis Christi, sequeretur, quod summum opus Dei esset maxime occasionatum, quia gloria omnium non est tanta intensive, quanta fuit Christi et quod tantum opus dimisisset Deus per bonum factum Adae, puta si non peccasset, videtur valde irrationabile. (U. o.)

⁴ Dico ergo sic: primo Deus diligit se, secundo diligit se aliis, et iste est amor castus: tertio vult se diligi ab illo, qui potest eum summe diligere, loquendo de amore alicuius extrinseci; et quarto praevidit unionem illius naturae, quae eum summe diligere etsi nullus cecidisset. (U. o.)

⁵ Sanctitas . . . in Deo per analogiam est constans voluntas Dei conformiter agendi cum suis perfectionibus. Est ergo amor absolutae veritatis atque ideo consecutio amoris Dei erga seipsum. (Schütz.)

⁶ V. ö.: Acta Ordinis 1933. 298. lap.

⁷ U. o.

⁸ V. ö.: Schütz: Krisztus. 252. lap.

⁹ Rom. 8, 29.

¹⁰ I. Kor. 3, 23.

¹¹ Kol. 1, 15—18.

¹² Ján. 1, 3.

Használt munkák:

P. Carolus Balić, ofm.: Theologiae Marianae elementa, 1933.

P. Diomedes Scaramuzzi, ofm.: Duns Scoti Summula.

Montefortino: Summa Theologica.

Acta primi congressus. P. Balić kiadása.

Acta Ordinis, 1933 nov.—dec.: Generális Atya Krisztus Király körlevele.

Schütz: Krisztus.

Wiissenschaft und Weisheit: 1935, 36, 37.

Itinerarium Animae Franciscanum.

P. Jean—fr. Bonnefoy, ofm.: Synthese de la theologia catholique.

Gyöngysorok . . .

Testvéreim, ne feledjétek el, hogy ezekben a nehéz időkben a mi ferences zárdáink a katolikus egyház szent várai, ahol Krisztus katonái készülődnek, hogy harcbaszállhassanak az eretnekek ellen. (Szent Paszkál.)

Carlyle éppen száz éve föltette az angoloknak a kérdést: válasszanak két lehetőség közül: vagy az Indiai Birodalomról, vagy Shakespeareről kell lemondaniok. Tehát vagy nem lesz többé angol Shakespeare, de angol marad India, vagy nem lesz többé angol India, de megmarad angolnak Shakespeare. S akkor Carlyle kimondja: Indiai 'Birodalom ide, Indiai Birodalom oda, mi nem mondhatunk le Shakespeareről, mert Shakespeare a mi királyunk.¹

A protestáns racionalisták² ezelőtt szintén kb. száz évvel hasonlóan föltették az Egyháznak a kérdést: Ágoston nem tanította a valóságos jelenléletet, tehát, vagy a valóságos jelenlétről, vagy Ágostonról mondtok le. Mi ugyan egyikről sem mondtunk le, de Carlylelel úgy felelhetünk: Ágoston a mi királyunk, teológiánk, Egyházunk ragyogó világossága.

Csakugyan nem tanította Ágoston a valóságos jelenléletet? Hiszen ő a Verbum szerelmese volt! Elméje szárnyaló szellemével bölcséleti rendszereket olvasztott 'össze csak azért, hogy egy-egy megfelelő gondolatát kellő erővel kifejezze! Szent Ciprián, Tertullian örököse, az afrikai egyházak virágzó eucharisziás tiszteletének letéteményese, Szent Ambrus rajongó tanítványa, ne értette volna meg elődeinek tiszta és lelkesedéstől fűtött eucharisziás ragaszkodását?³ Minden higgadt, tárgyilagos vélemény csak igenlő lehet Ágostonnal szemben. Csak ugyanaz lehet, ami az Egyházé, aki az Oltáriszentség tanába, mint féltett drágakövet zárta be Ágoston tanítását is.

Az igaz, hogy — mint minden titoknál — ennél is kutatta azokat a belső, mély miérteket, és miértekre váró feleleteket, amelyekkel hallgatóinak kézenfekvőbbé, érthetőbbé tehetné Egyházunk tanát. Csodálatos módon a megismerés miéértjén keresztül a valóságos jelenlélet tanát a Kettősségben látta meg, mint minden probléma alapjában s aztán visszatért ugyanoda, ahonnan elindult: a lélekhez, az emberhez és a valóságos jelenlélet ismertető jelét az Egyház, a Közösség egységében adja meg. Ezzel is igazolta örökérvényű tételét: «Deum et animam scire cupio.»⁴

Amikor Ágoston a nagy titokról ír, vagy beszél, fölteszi magának a nagy miérteket: miért alázta meg magát az Üdvözítő. Nem azt a rideg tudományos miérteket tette föl, hanem az alázas, megdöbbenő, hinni tudó és hinni akaró lélek miéértjét. Mert ehhez a titokhoz nem lehet rideg ésszel közeledni. Ehhez a titokhoz szív kell. Ez a megértés nemcsak egyszerű megértés, fölfogás, hanem a látható valóságon túl egy szentséges, titkos világnak szívünkön keresztül való felénktárulása. Ezzel a megértő szeretettel kérde Ágoston: miért lett a Verbum Homo; miért feszítették meg? Sőt többet is: miért alapította ezt a nagy Szentséget? És akkor a «Cur Deus Homo»-n túl megadja a «Cur

Deus in Eucharistia»-ra a feleletet: azért, hogy megismerhessem őt, hogy közvetlen kapcsolatomban lehessen velem. Mert nem voltam boldog ismerője, barátja akkor, mikor a földön járt, lehessenek állandó osztályosa ezen a csodálatos Szentségen keresztül. De meg azért is, hogy soha el ne veszítsem szemem elől, soha el ne felejtsem őt. S mint valamikor a kétségbeesett, már nem remélő emmauszi tanítványoknak, nekem is a Kenyértörésben nyilatkozik meg az Úr. Kívánja, ha erőt vesz rajtam a csüggedés, ezen a megtört Kenyéren keresztül fogózzam meg Benne és a szebb világba vetett hitemben. Itt kell tehát őt keresnem, itt találhatom meg őt, az Egyház féltett kincsében, az áldott Vendégségben, a titokzatos Szentségben. Ezt a Kenyeret változtatják át és lesz belőle már más kenyér, az Egyház átváltoztatott Kenyere, lesz a Kenyérben jelen Ő. Hozzá kell menekülni nehézségeimben. Ő akarja így, aki valamikor a földön járt s most itt van köztünk a Kenyérben.⁵ Így lesz számunkra Jézus megismerésének gazdagabb lehetősége, mint azoknak, akikkel a földön együttjárt. Mert egyrészt hitünknek édes megnyugvása és erénye, másrészt pedig hittel, hódoló imádatlalnál bármikor közelében lehetünk.

Ez tehát az első nagy miértre a felelet Agoston szerint. Jézus személyiségének megismerése számomra az Eucharisztia keresztül lehetséges. Igen, így gondolati világom feleletet kapott abból a szempontból, hogy *ki* van jelen. De ha beletekintünk a nagy titokba, fölvetődik a kérdés, *hogyan* van jelen. Hogyan, azaz mi az a Kenyérben, ami ő s van-e egyáltalán olyan is benne, ami nem ő? Hogy hogyan van jelen, kétféleképpen ad rá feleletet Agoston: mit ismerünk meg az Üdvözítőtől ebben a kenyérben, tehát az Üdvözítő jelenlétét szemléli. Majd áttér a Kenyér szemlélésére is és erről az oldalról is megfelel: hogyan látja az Üdvözítő jelenlétét a *Kenyér* színében?

Hogyan van jelen az Úr az Eucharisztiaiban? Milyen az az élet vagy életjel, amelyben az Üdvözítőt ebben a Szentségben megtapasztalhatjuk? Újól, többször visszatér Szent Agoston az Eucharisztia hármaskörének megelevenítésére és megőrzésére: az élet, a szenvedés, a megdicsőült örökkévalóságra, arra a hármaskör egybekapcsolódására, amellyel az Eucharisztia számunkra megjelen.

Az élet gondolata. Az élet gondolata ott kezdődik, ahol elindul: a Verbumnál. Ezért az Eucharisztia egy mély, meghitt bensőséges visszapillantás arra a pillanatra, amikor a «Verbum erat in principio», de tovább «omnia per ipsum facta sunt». Ez az üdvőtörténet első megrendítő nagy pillanata. A második, amikor a Verbum «caro factum est». És a két nagy mélység most itt van előttünk. Itt van ő, aki hozzánk szól, akiben az Atya tanított minket. «Filius dicebat et Pater docebat.» Csak akit az Atya tanít, az Atya vonz, csak az Atya hív, hogy gyönyörködjék benne, a megtestesült Verbumban, csak az érti, érzi ennek a kenyérnek a titkát, csak az gyönyörködik benne. Ha az Atya vonz minket, élet van bennünk. Ha pedig vonz,

megismerünk belőle, tanulékonyan magunkba szívjuk Igéjét, hallgatjuk őt, hallgatjuk Fiában. Ha ő vonz, megértjük Fiának földönjártát, de megértjük azt is, miért van ebben a kenyérben és meghalljuk szavát, ha hittel közeledünk Hozzá.⁶ Tehát az életért lett a Verbum Homo, hogy nekünk életet adjon, de hol adhat nekem életet jobban, mint ebben az égből leszállt kenyérben? Azért az Eucharisztia fényében, megélt valóságában elénk vetítődik teljes ragyogásában a Megtestesülés fölséges gondolata.⁷

De az életbe már beleszületett a szenvedés gondolata. Mert Ő volt ugyan a Világosság, de nem fogta fel Őt a Sötétség. Ezért komoran sötétlik a Kereszt misztériuma is az Eucharisziában. A Nagypéntek árnyéka kínos megalázódás. Azonban a Sötétség, mióta Sötétség lett, itt, ebben a nagypénteki sötétben értette meg az Urat. A keresztet tehát bűneinkért vállalta magára. Ő az élet volt, mi a halál. Ő magára vette a Halált — hogy mi cserébe Életet kapjunk tőle. Ez a halált legyőző Élet az, ami az Eucharisziából sugárzik. Ez a Halált legyőző Élet az, ami a szenvedésekben fölemel. Mióta bűn van, azóta halál is és azóta szenvedés is van. Hol találom meg a szenvedés gyötrő perceiben a keresztről, a halálról vigasztalást osztó Életet? Egyedül csak az Eucharisziában, a Kenyértörésben. Ezért Nagypéntek elsötétedése és a mi nagypéntekjeink, a szenvedések számunkra az Oltáriszentségen keresztül többet jelentenek, mint például jelentenek a zsidónak, vagy pogánynak. Mert amazok csak halált látnak a fölfeszítésben, mi meg Életet találunk a Halálban. Így lesz kettős a szenvedés misztériuma az Euchariszián keresztül: a halál szülője a bűn, ezt magamban találom meg, az Élet szülője a boldogság, ezt a Kenyértörésben, az átváltoztatott Kenyérben ismerem föl.⁸

Azonban már Nagypéntekben elénk vetítődött Húsvét diadalmas ragyogása. Agostonnak a nagypénteki szenvedés nem lesújtó tragédia, hanem Gloriosa passio. Ezért mi már benne látjuk Húsvét üzenetét. Föltámadás, örökkévalóság! Ujjong a szívünk, a lelkünk, teljes az örömünk, mert a föltámadt Üdvözítő most már egészen kinyilatkoztatta magát. De ez a kinyilatkoztatás mindannyiszor «in convivio» történt. Akár Emmauszban, akár Tamásnál, akár az Utolsó Vacsorán, mindannyiszor figyelmeztetni akar az Úr, hogy őt a Kenyértörésben ünnepelhetjük igazán, mint kincsünket és húsvéti örömünket. Ezért örülünk vendégségének s magunknál tartjuk hitünket, mint amazok marasztaló esdeklésükkel.⁹

Igy felelt meg a második miértre Agoston, miért rejtőzött a Kenyér színébe Üdvözítőnk. Mert szeretett és vendégünk akart lenni. S a kenyértörés minden vendégség szimbóluma. De eddig azt láttuk, hogy Üdvözítőnk van jelen. Most azt nézzük meg, hogyan van jelen a Kenyér színében?

Az elmélyülő, az eucharisziás titok fölött elmélkedő lélek tovább néz. Felöltlik benne a kérdés: hol van ő itt jelen? Megtestesült, tudjuk; keresztre feszítették, tudjuk; föltámadt, tud-

jük. De a *Kenyer Teste*? A *Kehely Vére*? Vagy a *Kehelyben* van a Vére? Nem. Az Eucharisztia azért Sacramentum (Titok), mert mást látunk, mást érzéklünk, mint amit ki kell értenünk belőle. Ez a kiértés, ez a kiérzés, ez a finom megtapintás tesz képessé arra, hogy alázatos szeretettel, hódoló imádattal meg-lássuk *azt* az Oltáriszentségben, ami anyag és érzekelhető, hogy rajta keresztül eljuthassunk *oda, ami* teljes, egész, de lelki, de szellemi, de tiszta valóság: Krisztus Teste és Vére a kenyér és bor *színében*: «quod videtur, speciem habet corporalem, quod intelligitur, fructum habet spiritalem». Ezt a megértést kí-vánja tőlünk ez a nagy Sacramentum. Megértést, azaz meg-értő, gyöngéd vonzalmat, hevülő, tenni-kész lelkesedést. Ez lesz az, ami oly egyszerűvé teszi ezt a hittitkot, ennek a hittitoknak titokzatos kettősségét: az érzekelhető «*nem-az*»-ságot s a nem-érezkelhető, de megérthető «*az*»-ságot.¹⁰

Ágoston kereső géniusza tehát ebben a nagy titokban is megtalálta minden nehézségek nyitját: a kettősséget. Ahol csak egy van és egyet is kell értenünk, megnyugszunk, világosan ért-jük. Ahol azonban kettősség lép föl, de csak egyet látunk: íme, itt van minden tudományos, minden erkölcsi, minden értékelési nehézség alapja. Ezt látja a Kir. II. könyvét olvasva is, ahol az Írás szerint Dávid «ferebatur in manibus suis». Hogy vonat-kozhat ez Dávidra, aki az utolsó vacsorán kezébe vette önnön Testét és Véréit és tanítványainak nyújtotta. És így értette a zsoldáros is, amikor azt írja, hogy annak a Dávidnak a zsoldára ez, aki elváltoztatta arcát Abimelech király előtt.¹¹ Főnséges arc-elváltozás: istenségének ruháján kívül emberségének ruháját is levetette. Ettől a nagy elváltozástól megrendülve kérde Ágoston a második miérettet. Mert «in corpore et sanguine suo voluit esse salutem nostram. Unde autem commendavit corpus et sangui-nem suum? De humilitate sua. Nisi enim esset humilis, nec manducaretur, nec biberetur. Respice altitudinem ipsius!» Med-dig ment el az Úr végtelen szeretetében és alázatosságában: a megtestesüléstől egészen a kenyér színében való elváltozásig!¹²

A harmadik miérettje Ágostonnak önmagába néz vissza. Mi-után látta és teljes meggyőződéssel hitte a jelenlét tanát, ön-magát kérde: miért nem szereti még jobban a lélek őt. Mit te-hetünk vele szemben ekkora szeretet láttán? Semmi mást, mint őt szeretni és szeretve leborulni. És a zsoldáros szavaival «Ado-rate scabellum pedum eius», összefűzi Izaiás (66, 1-ben) a «terra scabellum pedum eius»-t és azt mondja, hogy imádh-atjuk a földet? És akkor azt feleli, hogy a terra a Szűz Máriá-tól vett Test. Ugyanazt a Testet vesszük és esszük, mert ugyanaz nyújtotta, hogy együk. De mielőtt magunkhoz vesszük, lebo-rulva imádjuk. Ezt a földet igenis imádhathatjuk, sőt imádnunk is kell. Mert «non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando».¹³

Igy a valóságos jelenlét át- meg átjárja a keresztény élet mindennapi vonatkozásait. Mert mi, az egyetemes Anyaszent-egyház vagyunk az ő teste. S ha igazán meg akarjuk érteni, meg

akarjuk ízlelni ennek a titoknak Krisztus-elgondolta nyitját, önmagunkba kell visszafordulnunk. Önmagunkba, mint egészbe. Mert «unum corpus, multi sumus». Ahogy a valóságos jelenléttel, de a kenyérben megsokszorozódik az Úr, mégis ugyanaz marad, mi is mindnyájan egy test vagyunk, egy kötelék fűz össze minket, Krisztus Teste. Mindnyájunkban él, dobog a titokzatos Kenyér, ha megértjük őt. És ahogy a megértésnél Krisztus Testénél látható anyag, látható jel van, itt is ugyanígy van. Mi lesz ez a látható jel? Az egységet kifejező tevékeny szeretet. Így lesz meg bennünk is a boldog kettősség: sok kis búzaszem megértésének, Krisztus-szeretésének lesz látható jele az eggyé-forrt testvéri közösség. Szent Ágoston tudja, hogy ez nem könnyű és a földön nem állandóan tökéletes, de meg kell lenni ott, ahol Krisztus valóságos jelenlétét tiszta szívvel, igazi Krisztus-hordozással és gyöngédséggel hiszik. «Intelligite, gaudete; unitas, veritas, pietas, caritas». Így fonódik tovább ez a szent összefűződés és így lesz az eucharisztias jelenlét egy-egy darab életté.¹⁴

Így lesz egyik titok érthetőbb a másik titok által s így értjük meg valamiképp azt a csodálatos jézusi gondolatvilágot, amely húsz évszázadon keresztül bizonyít, éltet, tüzesít mindenkit. Hogy ez így legyen, tölem is függ a fentebbiek alapján. Ezért mondja Szent Ágoston találóan: «Estote quod videtis et accipite quod estis». Legyetek mindenkinek egy falat kenyér, hogy megértsék Krisztus testén — rajtatok keresztül — Krisztus Testét: az Eucharisziát.¹⁵

Hitte-e Ágoston a valóságos jelenlétet? Nem felelünk, nem felelhetünk erre a kérdésre. Élég bepillantunk azokba az örvénylő mélységekbe, amelyekkel megrendít, megindít mindenkit az Eucharisztia iránt. A gondolat tüzes lavináját zúdítja a hívő lélekre, hogy semmi ne maradhasson, ami a hívő lelket nehézkessé tehetné a valóságos jelenlét titka iránt. Ez a hit, Ágoston lobogó, égő hite nemcsak Isten- és emberszereteten, de nagy ember- és lélekismereten is alapul. Ennél a titoknál is a megismerés örök emberi megnyilatkozásából indul ki s aztán rátapint minden emberi miértek, minden égfelé-nyújtózások gyökerére: a kettősségre s a kettősséget az Eucharisztia szempontjából megoldja és megvilágítja az Egyház egységének tanával. Mindezt egy célért: hogy szinte kényszerüljünk lelkünk hitének megnyilatkozó virágait odaszórni ez elé a titkos Kenyér, a vágyak betöltője, minden-szerelmek csúcspontja, minden öröm legnagyobbja, minden egység alapja elé: «O Sacramentum pietatis, o signum unitatis, o vinculum caritatis! Qui vult vivere, habet, *ubi* vivat, habet *unde* vivat. Accedat, credat, incorporetur, ut vivificetur. Haereat corpori, vivat Deo de Deo: nunc laboret in terra, ut postea in coelo.»¹⁶

Fr. Pelbárt.

Jegyzetek: Szent Ágoston eucharisztias helyei főleg a 234—237., valamint a 272. beszéd. Találni azonkívül kisebb ráutalásokat «De Trinitate», I. 20. «Contra Faustum Manichaeum» I. 12, és 3. Legszébb Ó-Szövetségi utalásai az Enarrationes in Psalmos-ban

a 33. és 98. zsoltárra vonatkozó magyarázat főbb pontjai. A Krisztus Teste és a misztikus Test tanát legkimerítőbben a 272. beszédben, de különösen a Szent János Evangéliumához fűzött magyarázatában a 26. tractatus. Kisebb utalásokat lásd alább.

¹ Heroes and Heroe—Worship, 1841: King Shakespeare: Indian Empire or no Indian empire we cannot do without Shakespeare . . .

² Mint Loofs, Harnack, Kahnis, újabban Wilden, Stenstrup szerint.

³ V. ö.: E. Portalié: Saint Augustin, c. 2419., Dictionnaire de Theologie Catholique, t. I.

⁴ Soliloq. 1., 2., 7.

⁵ Sermo 235., n. 3., 4.; Epistolae 54. I., n. 8., et 36., n. 28.

⁶ Tractatus in Ioa. 26., n. 8., 9.

⁷ Enerratio in Psalmum 33., Sermo., n. 6.

⁸ Sermo 232, 233, 234.

⁹ Sermo 234.

¹⁰ Sermo 272.

¹¹ Ezt a 33. zsoltárral kapcsolatban hozza, ahol a zsoltár titulusa és a II. Kir. közti (18., 10) kapcsolatot találja meg.

¹² Enerrationes in Psalmos 33. Sermo I.

¹³ Enerrationes in Psalmum 98., n. 9.

¹⁴ Sermo 272.

¹⁵ Sermo 272.

¹⁶ Tractatus 26. in Ioannem, n. 13.

A ferencrend szociális tevékenysége.

Ha van orvosság a társadalom számára, azt egyedül a keresztény élet és intézmények visszaidézésében kereshetjük.¹ — mondja XIII. Leó az immár 50 éves Rerum Novarumban. Nézzük meg a ferencrend multjában, hogy milyen gondolatok lebeghettek XIII. Leó előtt, mikor hátraarcot parancsolt ennek a rohanó világnak!

Korunk kritikus szeme minden alkotásban azt nézi, vajjon van-e annak szociális jelentősége, mert előtte csak annak az alapításnak vagy intézménynek van létjogosultsága, mely a társadalmi bajok és kérdések megoldását vagy orvoslását tűzte ki célul. A sok-sok apró intézmény darabokra tépi az emberi társadalmat és a maga kicsiny kis körében igyekszik letörölni a könnyeket, enyhíteni a szenvedést. «Sehol annyi küldetés, sehol annyi próféta és reformátor, mint a társadalmi élet terén.»² Kinek van ezek közül igazi küldetése a társadalomhoz? Annak, aki azt a társadalmat nem darabokra tépve, hanem az egészet összefogva tudja szolgálni.³ Ilyen, egész társadalmat átölelő küldetése volt Szent Ferencnek. Ez a küldetés jellemzi az Ő rendjét is.

Ennek a tanulmánynak nem az a célja, hogy teljes képet adjon a ferencrend hétévszázados szociális tevékenységéről.

¹ R. N. (Szt. István kiadás) 34.

² Prohászka: Magasságok felé, 213.

³U. o.

Nem merülünk az adatok tengerébe, hanem csak azt nézzük meg, hogyan oldották meg a ferencesek a társadalmi kérdést.

Először is mi az a társadalmi kérdés? A társadalmi kérdés azoknak az eszközöknek keresése, «melyek segítségével megszüntethetjük a tisztán munkájára utalt néposztály tagjainak létbizonytalanságát, és a szociális igazságot juttathatjuk érvényre, a társadalom rendelkezésére álló anyagi szellemi és erkölcsi javak elosztásában.»⁴

Ha a társadalom betegségét vizsgáljuk, úgy találjuk, hogy annak kettős oka van: gazdasági és erkölcsi. Tehát az orvoslásnak is két forrásból kell erednie: a gazdasági bajok áradatát az államnak kell föltartóztatnia, az erkölcsi züllésnek pedig csak az Egyház tud áttörhetetlen gátat vetni. Sem az Egyház, sem az állam külön-külön nem tudja tökéletesen megoldani a társadalmi kérdést.

A ferencrend szociális tevékenysége nagyobb részben a társadalmi kérdés erkölcsi oldalának megoldására szorítkozik. Azonban sietve kell megjegyeznünk, hogy csak «nagyobb részben», de nem teljesen, mert a lelki megújulás, az élő hit tettek nélkül el sem képzelhető. S valóban a megtért tömegek lelkesedése a felebaráti szeretet gyakorlásában olyan csodálatos alkotásokat hozott létre, hogy még ma is ámulva állunk meg előttük.

Minden szociális reform főcélja, hogy a szegények és a gazdagok közt tátongó szakadékot áthidalja és a két osztályt szeretetben, megértésben egymáshoz közelebb hozza. Minden túlzás nélkül mondhatjuk, hogy ez Szent Ferencnek sikerült legjobban.

Nézzük csak, milyen kornak volt gyermeke Szent Ferenc? A XII. század eleje terhes a reformmozgalmaktól, melyek kihatnak az erkölcsi és gazdasági világra egyaránt. A Cluny-i irány hulláma sodorja a lelkeket az aszkétikus élet, a belső megújulás felé. A vallásos igények fokozásával velejár az Egyházzal szemben támasztott szigorúbb erkölcsi mérték. A dús-gazdag fejedelmekké vált apostoli utódok és apátok egész életmódja nem alkalmas arra, hogy az evangéliumi élet egyszerűségét és bensőségét képviselje. A kapitalizmus előjeleként a gazdasági viszonyok is úgy átváltoznak, hogy csakhamar a vagyon és a pénz szabja meg a hatalom nagyságát is. A pénzszerzés és a vagyongyűjtés jobban központi gondolatává válik az életnek, mint a naturalisztikus gazdálkodási mód és a feudális rendszer mellett volt. Mindez érthetővé teszi és indokul szolgált, hogy a ciszterci rendű Szent Róbert apát, valamint Szent Norbert a premontrei rend alapítója a cluny-i reformereknél is nagyobb súlyt helyez az apostoli egyszerűségre és szegénységre. Sőt kétségtelen, hogy az Egyházzal és a társadalmi viszonyokkal egyaránt elégedetlen, a szegénység zászlajával táborba szálló waldensések, a lyoni szegények, egészen az anarchista tanokat valló albiai eretnekekig mind a jobb erkölcsök vágyától vezéreltetve indulnak útnak.»⁵ Szent Ferenc távol állott az efféle

⁴ Mihelics Vid: A szociális kérdés, 10.

⁵ Turi Béla: Szent Ferenc nyomdokain, 40.

újtásoktól. Kezében a szegénység zászlaja nem lett a lázadás zászlójává. Nem az Egyházat akarta megreformálni. Nem hirdette a szegénységet, hanem gyakorolta. Nem utánozta Szent Bernátot, Norbertet, Benedeket, Ágostont, hanem magát az isteni Mestert. Krisztus képmását másolta le magában és pedig oly tökéletesen, hogy méltán megérdemelte az Alter Christus nevet.

Azonban nem tudta egyszerre belelopni az emberek lelkébe az ő rajongóan szeretett madonnáját, a Donna Povertát, Krisztus megvetett, a világból kiűzött jegyesét: a Szegénységet. Nem is csoda! A szegény ember létbizonytalansága, mindennapi gondja, félelme minden szentet, nemeset összezúzó vasököl. Fenyegetése alatt a fül csak az üres gyomor korgását hallja, a szem csak azt kutatja, a kéz csak azután nyul, ami ezt a szörnyű ürességet betöltheti. Ami a félelmetes, mindent túlharsogó korgást lecsendesítheti. S most nézzük, milyen hatást váltott ki a gazdagoknál Szent Ferenc önkéntes szegénysége? Két szóban tömöríthető az eredmény: «Il Pazzo!» — a bolond. Nem értették meg, hogy valaki józan ésszel otthagyja a gazdagságtól nyújtott örömeket és beálljon a nyomorgók sorába.

Ferencet nem keserítették el a pillanatnyi sikertelenségek. Érezte, hogy Donna Povertája előbb-utóbb meg fogja hódítani az embereket. Nem hirdette szóval a szegénységet, mert tudta, hogy ez mindkét osztálynál süket fülekre talál. A reformátorok nagy dörgedelmei és fanatizmusa a szegények osztályából a rajongókat már magával ragadta, a gazdagoknál pedig nagy ellenszenvet váltott ki tekintélyrombolásuk.

Hogy tudta mégis fölkelteni az emberek figyelmét a Domina Paupertas rejtett szépségére, ha sem szóval, sem példával nem ért el eredményt? A vidámságával. Gyermeki szemmel és kedéllyel nézte a világot. Meg tudta látni annak derűs, napsugaras oldalát, és észrevette benne Isten mosolyát, érezte melegét, megtalálta szívét és így megtalálva Istenét, megszerette az életet és dalolva ment az élet bársonyos kezén Isten ölelő karjaiba.⁶ Ferenc a vidámság élő reklámja volt. Az emberek közt minden tekintetett lebilincselte, a szegények benne látták titkos álmaik megvalósulását; a gazdagok megdöbbenve vették észre, hogy ez az igénytelen kis ember elérte azt, amit ők minden gazdagságuk mellett sem tudtak elérni. . . . s megindult a boldogságkereső emberek áradata Szent Ferenc felé. Sóvárgó lelkük mohón véste magába a boldogság receptjét: «Keressétek először az Isten országát . . . a többi majd hozzáadatik nektek.» (Mt. 6, 33.) —

Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.» (M. 5, 3.) — S az emberek megértették, hogy a szegénység lehet önkéntes is s hogy a szegénységet a gazdagság fölé lehet emelni és a szegénységet nemcsak tűrni, de keresni is lehet.

Igy hidalta át Szent Ferenc a szegények és a gazdagok közt látongó szakadékot. Följük vonta az összekapcsoló hidat az isteni Mester szavaiból: «Keressétek először az Isten országát!»

⁶ Jørgensen—dr. Hirschler: Ass. Szt. Ferenc élete, bevezetés.

Ez volt az ő programja. Ezt valósítsák meg fiai is. Nem a szegénység eltörlésével akarják boldoggá tenni a világot, hanem azoknak a rendetlen állapotoknak megszüntetésével, melyekből a szegénységbe a zúgolódás szelleme származik.⁷ Az emberek tekintetét az égre irányítják és így megteremtik az egyensúlyt, mely minden szociálizmusnak célja. Eléri azt az eszmei állapotot, melyet XIII. Leó így festett le a Rerum Novarumban: «... a gazdagok kevélysége lelohad, a szegények öntudata emelkedik; az egyik bőkezűsége, a másik igénytelenségre hajlik. Megrövidül köztük az emberi gőg által teremtett távolság, és a két osztály barátságosan keztenyújt egymásnak.»⁸

A ferences szociális tevékenységnek második alappillére a szeretet. Ferenc átérezte Krisztus Urunk ezt a rövid mondatát: «Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!» (Mt. 22. 39.) Észrevette, hogy ez a rövid mondat az isteni Mestertől ránk hagyott szociális program. Ez a négy rövidke szó olyan hatalmas kincs-tárt takar, mely a korok legsajátosabb igényeit is ki tudja elégíteni. Milyen üres a liberálisták Kanttól mutatott iránya: «Cselekedj úgy, hogy akaratod maximája mindenkor egyúttal egyetemes törvényhozás elvéül szolgálhasson!» (Gy. É. K. 7. §.) Egyáltalán nem csodálkozhatunk, hogy a liberalismus összeomlott. Hisz abban minden szabadság megvolt, csak egy nem: a szeretet szabadsága. A ferencesek óriási sikerének titka pedig éppen abban rejlik, hogy Szent Ferenc csak a szeretet szabadságát hirdette.⁹ Fiait a városokba küldte, hogy mindenütt elhíntsék a béke és szeretet magvait.

Részvétük, lelkesedésük a sok nyomorgó nincstelen láttára nem fajult elkeseredéssé. A ferencesek munkáját a szeretet fűtötte és ez «az embertársakért való hevülés nem volt csak tömegérzés, csak fölzaklatott részvét,¹⁰ melyet a nyomorgók szármalmas csoportjának és dőzsölő uraknak vérlázító ellentéte romboló elkeseredéssé változtat, mely gyűlölettel, törvényt zúzva akarja a társadalmat megreformálni. «Éz a gyűlölet vezeti a szociálista író tollát, ez reszket a szociálista szónok szavában. Ez a gyűlölet, mely nem tisztel semmit, nem kímél semmit és nem torpan vissza semmitől.»¹¹ Ennek a gyűlöletnek levezetése az osztályharc: «a proletariátus — állítja Marx — csak úgy szabadulhat fel, ha az egész mai társadalmat egyéneivel, közösségeivel és államaival együtt összezúzza.»¹² Ez a harc mindaddig tart, míg meg nem valósítják céljukat: az osztálynélküli társadalmat, — azaz örökké! Mert az egész erőlködés «hiábavaló tusakodás a természet ellen; — sohasem állhatnak a polgári társadalomban az elsők az utolsókkal egyvonalon!»¹³ Erre nemcsak a gyűlölet

⁷ U. o.

⁸ R. N. 17.

⁹ P. Heribert Holzpfel: Handbuch der Geschichte des Franciskanerordens 15.

¹⁰ Prohászka: i. m. 214.

¹¹ Mihelics: i. m. 20.

¹² U. o. 77.

¹³ R. N. 13.

nem képes, de még a szeretet sem. A ferences szeretet célja nem is az egyenlőség, hanem az egyensúly és ezt el is éri. Nem teremt osztály-nélküli társadalmat, hanem az osztályokat hozza közel egymáshoz. Így teszi lehetővé a társadalmi bajok orvoslását. Ez a magyarázata annak, hogy a ferencesek a gazdasági bajok orvoslásában is tekintélyes eredményt tudtak elérni.

A ferencrend szociális tevékenységének harmadik, nem-kevésbé jelentős tere a munka megszentelése. Már a világ-egyetem hajnalán megszentelte a hat napon át dolgozó Isten a munkát. A bűnbeeséssel azonban a munka édességét elvesztette: arca verejtékével keresi a kenyerét. Ennek a szomorú következménye, hogy a sok-sok verejték lemosta a munkát arról az eszményi magaslatról, ahová a Teremtő állította. Hogy megszabaduljon a munkától, az emberek millióit süllyesztette állati sorba. Isten fiának kellett lejönni az emberek közé, hogy a munkát visszaállítsa eredeti méltóságába. Csak három évig tanított szellemi munkára, és 30 évet szentelt arra, hogy a fizikai munka helyes végzésére megtanítsa. Mert látta, hogy az ószövetségben ez teremtette meg a rabszolgaságot. És tudta, hogy az utána következő évszázadok emberei is kemény fejűek lesznek és nem tudják megbecsülni a kicserzett kezét.

«A helyes munkaetikának csak egy katedrája van: a názáreti udvar a maga vizethordó, ácsoló, fűrő-faragó isteni Munkásával.»¹⁴ Az Egyház ebbe az iskolába járatta gyermekeit. Ebben a törekvésében az Egyházat a szerzetes rendek támogatták a leghatásosabban. Azonban a ferencrend előtt keletkezett rendek tagjainak főcélja a maguk megszentelése volt. A munka is azért kapott helyet náluk a napirendben, mert az önuralomnak és a bűnös indulatok leküzdésének hatásos eszköze. Példájuk hatását nagyon korlátozta az, hogy a kolostor falain belül igyekeztek megvalósítani életeszmenyüket. Ferenc szakított az addigi módszerekkel: fiait az emberek közé küldte.

Mennyire távol áll ettől az eszménytől korunk pogány munkaetikája. Nem úgy dolgozunk, hogy a munka ki ne oltsa belőlünk az ájtatosság szellemét, hogy a munka ne csak eszköz legyen a magunk fenntartására, a vagyongyűjtésre, hanem a hivatás is. A társadalom jóléte a csak-vagyonszerző munkaetikából hiányzik. Nem csoda, ha így a munkaadó és a munkás közé izzó gyűlölet fészkelődik be. Ezt a társadalomsorvasztó gyűlöletet nem lehet kioltani a szívekből egy «egyszerű törvényszakasszal, hanem csak a keresztény munkaetika erőivel.»¹⁵

A ferencesek mindig ennek a keresztény munkaetikának voltak a szócsövei. Szavaikból, tetteikből mindig kiolvashatták az emberek rendalapítójuk parancsát: a munka ki ne oltsa az ima szellemét. Ezen dolgoztak a multban, ezen fáradoznak a jelenben, mert mély meggyőződésünk, hogy «az egész

¹⁴ Blazovich Jákó, O. S. B.: A csend mélységeiből, 104.

¹⁵ U. o. 101.

lársadalom egyensúlya a keresztény munkaetikával sokkal jobban biztosítva van, mint a legtökéletesebb szociálpolitikai törvényalkotással.¹⁶

Három rend áll ugyanazoknak az eszméknek szolgálatában. Ahová az első és a második rend nem tudott és nem tud behatolni, oda be tudtak és be tudnak lopózni a harmadik rend áldozatkész tagjai és a szeretet szelídségével diadalra vitték és viszik a krisztusi eszméket.

A ferences szociális tevékenység legfőbb titka: a szeretet. Az az áldozatos, alázatos krisztusi szeretet, melynek «egyedül van meg az az adománya, hogy ellenállhatatlan, bár szelíd hatalommal, az igazság és a méltányosság törvényéhez hajlítja az emberi szíveket és lelkeket.»¹⁷ — Erről a szereteten alapuló módszerről mondotta XI. Pius pápa a Rerum Novarum 40. évfordulójára írt körlevelében: «Ime az út, melyen járni kell. A multnak gazdag tapasztalata már kipróbálta. Bizalommal és elszántan kell megindulni rajta!»¹⁸

¹⁶ U. o. 100.

¹⁷ Quadragesimo Anno, 80.

¹⁸ U. o. 80.

Fr. Töhötöm.

Verem a vasat.

*Robban a tűz, nyög a kattan,
Erős kézzel lankadatlan
Verem a vasat!*

*Isten a tűz, vas: én vagyok.
Akkor is, ha megszakadok
Verem a vasat!*

*Jaj, mert sok a salak bennem . . .
Tudom: acéllá kell lennem!
Verem a vasat!*

*Isten táplál ezer jóval.
Imádsággal, énekszóval
Verem a vasat!*

*Közel már a Vég, vagy késik . . .
— Egészen a kihülésig
Verem a vasat!*

Fr. Makár.

Ha figyelmesen lapozni kezdünk a «Szent Vagy, Uram!» orgonakönyvben, vagy az énekeskönyv teljes kótás kiadásában, ilyen forrásokra is bukkanunk:¹ Kájoni: Cationale Catholicum (1676). Kájoni: Csíkcsobotfalvi kézirat (XVII. sz.). Kájoni: Organo Missale (1667).

E sorok íróját igen érdekelte a szerző kiléte. Főt. Jagicza Juvenál helyettes tartományfőnök atya jött segítségére, ki Erdély-jártában véletlenül a Kájoni hagyatékokat is megtekintette.

Egy-két rendelkezésre álló forrásmunka részletesebb tanulmányozása után előtűnt — e sorok írójának határtalan öröme! — egy izzig-vérig magyar barát, aki fáradhatatlanul dalol, versel és zenésít; székely népi énekeket és nyugati klaszszikus zeneműveket gyűjt; orgonákat készít és hangjegynyomásra is berendezett nyomdát alapít; templomot épít, rendházakat restaurál; aki ezenkívül tartományfőnök is és püspöki helynök!

A magyar szellem és a ferences szellem gondviselészerű egymásratalálása P. Kájoni János. Ebből az összeforrásból akkora tűz támadt, hogy fénye 300 év után is fiatal, friss és bevilágítja az utat a XX. század énekelni akaró magyarjainak is!

A magyar ősidőktől kezdve énekelt. «Kulturhistóriánk legnagyobb tényei a magyar nép muzikaszeretét hirdetik. Ezt a csodásan zengő lelket magasztalja Theophylaktos, a Nestor-krónika, Ekkehard barát, Gellért apátúr, — s mikor a magyar istenes-ének őserős nemzeti televényébe aztán beléoltódott a felséges gregorián melosz, ebből a lélek-átömlesztésből oly pompás virágzásnak indult az áhítatos magyar lélek énekfája, hogy erről rónak az annalesekbe dicsőítő sorokat Anonymus, Galeotti, Bonfini, s ennek a megigéző szépsége küldeti 1483-ban Bartolomeo Maraschival IV. Sixtus pápához azt a világhíres nunciusi jelentést, melyért féltékeny lett még a Capella Sixtina is!»²

De Itáliából is elindul ezalatt egy dalos csapat, assisi szent Ferenc rendje. Minél messzebb folyik ez a csodás áradat, annál jobban duzzad. Hamarosan átcsap a magyar földre is, a Rend-alapító átütő programjával: legyenek «dalnokok, kiknek az a kötelességük, hogy az emberek szívét felvillanyozzák és lelki vidámságra indítsák.»³

Hogyne szerette volna meg a dalos magyar nép a daloló ferenceseket! Becsülte és ragaszkodott hozzájuk mindig, különösen mikor rázúdult a rettenetes török-áradat, amikor kellett a vígasztaló szó, az ének, mint a falat kenyér!

A vész azután lassan tovahömpölygött, de nyomában tántogtak az anyagi, szellemi és lelki pusztaságok. Az elsőt apránként pótolta az erős magyar vér, a másik kettő megmun-

kálása tovább is nagyrészen a ferencesekre maradt. És ez a munka tart a mai napig. Még ma is vannak munkálatlan termőföldek («Krisztus szánt valahol Szabolcsban»), ahol hiányzik Krisztus, hiányzik az imádság, hiányzik az ének. De vannak ma is — talán többen, mint valaha — munkás, izzólelkű ferencesek, országSZerte nevesek és szerény névtelenek, kiknek legfőbb gondja e pusztaságok betöltése Krisztussal, imádsággal és énekkel.

Ilyen izzólelkű apostol volt P. Kájoni János!

1629-ben született a nagy Erdély Jegenye nevű kicsiny falujában. 19 éves korában fölveszi szent Ferenc ruháját. 1660-ban — 31 éves korában — a «fiatal, de tudós» Kájoni János már «buzgó» kormánysegéd Jegenyei Ferenc őrségi biztos (commissarius custodialis) mellett. Ezidőtájt ismerkedik meg a zenével, nevezetesen az orgonával. Erről ő maga így ír:

«1659. augusztus 15-én vette ezt az orgonát P. Csiki Miklós somlyai guardián 1050 magyar forinton eperjesi orgonacsinálótól, Jánostól, melyet Brassóban prázsmári szászok számára csinált volt, de megdrágálván, behagytak. Mi megvetjük. Hozók ki Brassóból két szekéren tíz forintért. De, hogy Istennek ránkbocsátott ostorából a. 1661. október 21-én Szent Orsolya napján a pogányság az egész Csíkot elrablotta, akkor ez orgona mind elégett volt. De mivel az Isten engemet megtartott, minthogy az elalkuvásában, megvételében és kihozatában is jelenlétén eszköz voltam és sokat fáradtam, íme, megint az 1664. esztendőben a romlás után megcsináltam, újlag helyreállítottam, felépítettem, megkorrigáltam. Ennek felette új posztívumot mikházi és gyergyai kolostorokban csináltam és Alfalvi Istvánt, meg Ferenczi Miklós kispapokat mikházi guardiánságomban meg is tanítottam annak nyomására.⁴

E néhány sor mögül előragyog Kájoniban a jóízű székely ember is.

Az orgonaépítő ferences egyszerre ráébred a zenében feszülő erőkre. Mékkora szolgálatot tenne Isten ügyének a fönséges, templomot és lelkeket betöltő egyházi ének! Azt is látja, hogy Erdély énekkultúrája veszendőben van. Mind a klérusban, mind a nép között mostohagyermek lett az angyali művészet: az ének. Erős elhatározása, hogy ezen mindenképen segít. Egyelőre még nem tudja, hogyan. Gyűjtögetni kezdi a kéziratoss zenei könyveket. Nyugati zeneműveket és magyar egyházi énekeket. Rendkívül éles szeme felfedezi az ősi népi énekek óriási értékét és ezeket is gyűjteni kezdi — 250 évvel megelőzve mai nagy népdalkutatóinkat!

1667-ben elkészül első műve «Organo Missale» néven, «hogy a kispapok tudják, milyen darabokat kell a szentmise alatt előadni». 1669-ben orgonakönyvet ír a «csíki klastromban orgonáló testvérek számára». («Sacri Conventus.») Egyikkel még el sem készül, már a következőn dolgozik. Újabb énekeskönyve a vásár- és ünnepnap «teljes és szabatos latin énekesmisét» (!)

szolgálta.⁵ Mindenütt óriási a hiány, és Kájoni — szent Pállal — nem nézi azokat, mik mögötte vannak, hanem csak amik előttte.

A népének azonban még mindig fölöttébb szomorítja. Kévs éneket ismer a nép, azt is százképen, az egyik nyújtja, a másik kanyarítja; a szöveg is különböző. Ez így Isten dicsőségén vajmi keveset mozdít.

Közben előjárói felküldik Pozsonyba, bizonyos Czeglédi István kiszabadítása ügyében. Mindjárt feltűnik neki a pozsonyi templomok egységes, szép éneke. Megismeri és megkedveli Kisdi püspök «Cantus Catholici» (1651) című énekeskönyvét. Hazatérve «még nagyobb buzgósággal» fog a népének-reformhoz, hogy végre «az erdélyi katolikusok is egy szájjal dicsérhessék az Istent».⁶

A nagy magyar énekes-barát most elemében van. Kezében forr a munka. Az összeomlóban levő szárhegyi kolostor újjáépítéséhez fog, elkészít egy egészen új orgonát, összeállítja az ősi székyel betűrovás ábécéjét és fáradhatatlanul rója egymás mellé a kótafejeket. Az érdemeseket átveszi Kisdi énekeiből, csokrot gyűjt a nép ajkáról, de igen sok ének szövegét is, dalmát is maga szerzi. Csodálatos gyorsasággal, három éven belül már készen áll az első erdélyi népénektár kézírata.

A köztiszteletben álló férfiút ekkor választják meg az erdélyi provincia főnökévé. Kájonit a tisztség pillanatig sem akasztja meg, sőt nyílegyenesen segíti célja felé. Csíksomlyón a római Kongregáció hozzájárulásával nyomdát létesít, mely a mai napig fennáll. Itt készül el 1676 nyarára Kájoni énekeskönyve, a «Cantionale Catholicum», melynek «olvasása, éneklése nyomán sok-sok jámbor óhajtás és fohászkodás szállt az ég felé.»⁷ Megcsendült a gyermekszájakon újra a magyar szentének, újból zengeni, zsongani kezdett a sok-sok fehérremeszelt székyel templom!

A keleti Magyarország katolikusainak megmentésében és tanításában igen nagy szerepe lett Kájoni énekeskönyvének!

De az apostol ezután sem pihen. Az üstökös sercege továbbbrog, mindenfelé szórja a fényt. Nyomában templom épül, Isten szolgálatában megroskadt kolostorok újra feszesen állnak, megzendülnek az orgonák.

A «Caritas Christi urget» azonban Kájonit is hamar elemésztette. 1687-ben — 58 éves korában — lehanyatlott a csak imára, és munkára szorított kéz, és a Mester elment oda, ahová minden énekében olyan tisztán vágyakozott: Krisztus elé!

A félig kortárs Cserey Mihály, aki különben elég elfogult református ember, azt írja Kájoniról, hogy «híres magyar poéta barát».⁸

Elemi iskola mellett vitt az útam. A nyitott ablakon vídám énekszó harsogott ki:

«Krisztus feltámadott! — Szünjetekek már bánatok! . . .»

Megálltam egy pillanatra és benéztem a terembe: neki-
pirosodott arcú lányok és fiúcskák, közöttük magas, barna
barát. Ő is énekel, erős, mély hangon. Akaratlanul is Kájoni
János jutott eszembe . . .

Fr. Makár.

Forrásmunkák: Dr. Karácsonyi János: Szt. Ferenc rendjének története Magyarorszá-
gon 1711-ig. II. köt. Bp., 1924. — Dr. P. Szabó Gy. Piusz, ofm.: Ferencrendiek a
magyar történelemben. Bp., 1921. — P. Takács Ince, ofm.: Szent Ferenc Rendje. Bp.,
1937. — P. Bangha B.: Katolikus Lexikon. Bp., 1931.

¹ A Sz. V. Ul 6., 42., 54., 66., 67., 68., 82., 88., 106., 123., 234. c., 251. b.
énekei.

² Dr. Koudela Géza: Régi dicsőség — új kötelesség. Magyar Kórus, 1932. febr.

³ A tökéletesség tükre, 100. fejezet.

⁴ Dr. Karácsonyi: Szt. Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. II.
köt. Bp., 1924. 244. lap.

⁵ Karácsonyi: i. m. II. 244. lap.

⁶ U. o. 244—245. lap.

⁷ Karácsonyi: i. m. II. 245. lap.

⁸ U. o. II. 620. lap.

A TBC-ÉS KIS PITYUHOZ

*Pityukám, hogy téged is már
Ily korán elért a szenvedés.
Fogadd e cukrot most kezemből,
Bár enyhíteni Téged oly kevés.*

*Hogy öt éves vagy s kis arcodat
Sápadtra lehelte a vész,
Óh, nézd, a könnyem Érted hull most,
Bár enyhíteni Téged ez kevés.*

*És mégis kacagsz, szaladsz, örülsz,
Mert Benned még dalol az élet.
Pedig Pityu, nem hiszem, hogy
Majd fölötted szállnak évek.*

*De példát adsz nekünk, kis Pityu:
Kacagva tűrni s nem sírva fájni
És hinni, hogy a szürke Mára
Örömet tudunk muzsikálni.*

Fr. Pelbárt.

M a g y a r t ö l g y e k.

Balogh Menyhért, a szendrői udvarbíró három nap és három éjszaka beszél. Szikkadt szájavégén fehér habfoszlányok gyűlnek. Most a fiatal Básty Zsigmondot biztatta, ezt a hosszú-arcú, gyenge, tejképu legényt. De amikor Bebek úr áruló pribékje, Hussein belépett a vaspántos ajtón közéjük, csak összesukta fáradhatatlan száját Balogh Menyhért is. Sárga dühében kövér és jámbor arca elrútuult. Hussein, a török megállott a terjengő félhomályban s szolgálai kárörömmel nevetett az asztal mellett gunnyasztó urakra.

A hosszú asztal végén Nagy Gáspár kapitány fölemelte ökléről behasított, három nap óta szakadatlanul vérző fejét és a feketére alvadt kötés alól rámorrant a törökre.

— Te — mondta indulatosan, remegő szájjal — te, még gyönyörködsz is romlásunkban?

A többi csak nézte szikrázó szemmel a törököt. Három nap és három éjjel ülnek ebben a foltosfalú, alacsonyboltozaltú teremben. Négy kapitány Bebek hadából és ez a fiatal legényke, Básty Zsigmond. Három napja. Azóta, hogy ez a török Hussein, Bebek György pribékje, a füleki-lesen lépre csalta Bebek György egész hadát.

— Lemostad a keresztvizet magadról, mi? — kérdi őszinte érdeklődéssel Sárközy, Bebek nyargaló kapitánya. — Lemostad és eladtál a füleki bégnek?

Hussein megvonította sárgára hízott kerek képében egérfarknyi bajúszát és elégedetten röhögött.

— Ha a kezembe kaplak — köhögte fojtogató indulatában Balogh Menyhért és kurta ökle megcsattant az asztalon — megnyugasztlak!

Básty Zsigmond az asztal innenső oldalán ült. Közel hozzá állt a pribék. Megborzongatta röhögése. Ez a három nap, három éjjel tartó, állandó, mormogó beszéd eddig olyan volt, mint valami nyugós, nehéz álmom, amiről azt hiszi az ember, hogy mégsem tart fulladásig. Nem, nem lehet az, hogy őket most már mindenkorra idezárják, ez alá a pincebolt alá, ahová nem férközhet még a napsugár sem. Nem, nem lehet az, hogy többé már ne mehessen haza Pozsonyba, csak azért, mert Bebek Györgyöt elárulták s les helyett léprecsalták. Nem, nem hihette ezt. Eddig. De most a török arcáról ezt kellett leolvasnia.

Hussein vastag hangja tölti be a termet:

— Bebek urat szolgálom most is, nincs ok haragra udvarbíró uram. Fennt a várban szolgálom, mert ő ottan lakozik.

Mereven ülnek és hallgatnak. A füleki-les vezérét, Bebeket azóta, hogy ledöntötték, nem látták.

— Most is ő küldött — folytatja a török. — Hogy hírért adjam, hogy ma este lejön kegyelmetek közé.

Várakozik. Arcáról egészen eltűnt az ablak gyenge világa. A csendben most Nagy Gáspár fogcsikorgatása reszel csupán az asztal vége felől.

Már éjszaka van ismét. Júniusi éjszaka . . . Hussein csendesen nevetgél a sötétben, majd újra megszólal:

— Ma este kivilágítjuk ezt a házat is. Búcsúzni jön a nagyúr, Bebek György.

Csend. A fiatal Básty fülében felzúg a rémület. Mint Bebek vendége jött erre a lesre. Úgy hozták magukkal, mint erőtlen fiúgyermeket viszik a vadászatra. Nem azért, hogy ártson, hanem csak, hogy vért lásson. Nem feledheti ebben a pinceboltban a szendrői nagyúr, Bebek György, ha elszabadul innen, ha elmegy.

— Búcsúzik — lóbálja kínzó lassan a szavakat Hussein — búcsúzik, mert megyen haza. Megalkudott a füleki béggel. Őt török főrabot bocsájtott szabadon.

Nagy Gáspár felugrik.

— Eridj! — üvölti — eridj innen, mert pusztá kézzel megfojtalak!

A kiáltozásra felpattan a vaspántos ajtó és törökök rohannak be füstölögő lángokkal. Égő viaszgyertyákat erősítenek a falakra. Gáspár nyögve emeli szeme elé kezét. Básty kerekre nyílt szemmel bámul a világosságba. A falon árnyékok mozognak. Igy várnak.

Hussein figyelő szeme meg-megáll Básty arcán. Keresi a török, hogy kiben keltett izgalmat. Básty elfordítja a fejét. Hussein az ajtó mellett karbatett kézzel állt és mosolygott.

Ismét hallatszott a füleki várudvar lármája. Valaki a falakon túl szapora-idegen beszéddel ugrálta át az éjszaka csendjét. Básty szeme előtt kiszínesedett Pozsonyban hagyott mennyasszonya fehér szerelmes szépsége. Fialat, szőkepiros arca, feszes gyermeki szája, szép világossággal ég, pirul a sok elborult, sötét arc között. A hőség mindjobban előnti a fiút. Kínlódott. Lázban égve fordult a hallgatag, büszke Rákóczy Györgyhez és meg-meglibbenő sírással a torkában, végre kimondotta:

— Kapitány úr, te lássad, haza kell jutnom, mert te tudod, mi az, amikor egy nemes úr mátkaságba esvén, ígéretet tesz.

Rákóczy fekete szembogara kemény s kiismerhetetlenül fekete.

— Két pulyám van — mondja fakó hangon — de az anyjuk bátor, jó asszony.

Rápillant ismét Bástyra.

Sok férfi-embernél erősebb.

Básty arcából kiszállt a vér. Megszégyenülve hallgat egy darabig. Szeme zavaros, eszelős-kéken végigsöpör mindenkinek az arcán s felugrik.

— Nem úgy van a' -- rikoltja! A hosszú asztal fölé hajol,

szőke szép haja egyszerre kóc, bozontos gyenge kóc, szőke-piros arca pergamenszín.

— Nem úgy van a', Bebek nagyúr hazamén, minket pedig ittenhágy. Rabságban! Nem úgy van a'! Engem senki se vált ki, életem fogytáig itt maradhatok.

— Emmá igaz. Engem se. A szegény katonát senki sem. Csak a nagyurakat — teszi hozzá Sárközy rekedt hangján. Ez a Sárközy jobbágysorsú ember volt valamikor. Karikalábú, alacsony és zörgőcsontú. Savanyú-arcú, ezerráncú, és gyatra-bajuszú ember. Nézése lapos, rossz. Emberbőrbe bújt farkasnak ismerte mindenki. Csak azért jutott előbbre, nemesi sorba, mert senkinek sem barátja és veszedelmes ellenség. Ahol könnyű-hátú lovasaival megjelent, ott akár a tatár.

Básty hangosan hörpöli a levegőt. Továbbmondja éles gyermekhangon:

— Ó vezetett erre a lesre. Ómiatta fogott el a füleki bég. Bebek György miatt én nem mék török rabságba!

Nagy Gáspár felemeli fejét.

— Miről beszélsz, te kölyök?

Rákóczy megszólal. Csendesesen, nem akarja, hogy a török hallja. Csak az asztal körül ülőknek mondja:

Nemcsak Bebekért jöttünk a lesre. Hanem Jézusért is. a török ellen. Básty azonban nem hallgatja, megüti az asztalt; kiált.

— Engöm Bebek úr vitt. Én nem azért jöttem Pozsonyból! Engem ne hagyjon itt Bebek úr ebben a veremben!

Közben Rákóczy is felállt, Balogh és a bekötöttfejű is, legutcljára Sárközy. A gyertyák nagyot libennek. Básty még kiáltoz s nem látja, hogy ott áll mögötte a szendrői úr, Bebek György. Az alacsony boltívek alatt megállott a csend. Bebek az asztalfőre huppan s végignéz rajtuk. Szeme vérágas, barna haja még olyan gubancos, alvadt vérrel szennyezett, mint amikor három nappal ezelőtt egy spáhi leverte fejről az ezüstsisakot. Az arca duzzadt, vörös és engesztelhetetlen, mintha három nap füstöt vert volna képébe.

— A füleki bég rendelt ide — mondja mély, rekedt hangon, — végezni valója van velünk.

— Hussein mondta — néz rá a szendrői úrra Rákóczy, — hogy hála Istennek, elengednek. Mehetek — mondja Bebek s ráteszi öklét a hasadozott asztallapra. Ez a parancsmozdulata. — Öt török fölisztrabomat adtam ki.

— Szóljál, fiatal úr — esattan fel Sárközy — mostan beszélj!

De Básty nem tudott szólni. Reszketve pillant maga elé. Bebek szólalt meg. Rekedt hangja majdnem szíves:

— Min veszködsz megint, Sárközy? — Sárközy merően nézi Bástyt. De Básty lehorgadt fővel csak hallgat. Aztán a szendrői nagyúrra fordítja tekintetét a száraz, ráncos Sárközy:

— Török Ferenc pribéked szépen belefördített minket ebbe a füleki verembe!

— Nem hihetem — mondja csendesen Bebek György. Nálam otthont talált, hitet váltott. Sárközy beleintett a beszédbe:

— Tudhattad volna — mondja s beszédjében ripők hetykeséggel nyerít a paraszti kíméletlenség — minden lovasifjú tudja, hogy ördöggel-bélelt a török, amit a hídon esküvel fogad, azt a szárazon nem tartja meg!

Bebek csüggedt húsos szempillája alól kiugrottak a szemek. Ráparázslottak a beszélőre. — Kied csak nyargaló kapitány. Hallgass a neved! Annak ráncos arca meg sem moccan. Mintha fából faragták volna ráncait:

— Rab vagyok — válaszolt. Bebek a többinek beszél.

— Hasszán, a füleki bég is idejön. Elmondja majd az alkut, amit kötöttünk. Ha engem eriszt, akkor váraim mind török kézre kell adnom.

Rákóczy szólt — gazdag zsákmány. — Meg ti . . . — mondta Bebek s összekulcsolta kezét. — Meg ti kegyelmedék is itt maradtok akkor. Azt hiszi törökké lesz belőletek egy-kettő.

Sárközy hangja ismét felrebbenti az indulatot: — szép ár ez Bebek Györgyért. Várad, Rákóczy György, Balogh Menyhért, ez a gyerekember, és magam is, Sárközy György.

Bebek most már nem tűri, megmarkolja az asztallapját.

— Pofonverlek hé! — üvölti — Sárközy felugrik, az öklét emeli. — Akkor is kimondom, ölég. Eddig miattad négyszáz ember és nyolcvan levágott fej.

Bebek ellöki magától az asztalt. Sárközy felé dobog. Mint vadkan. Sárközy, a karikalábú, keszeg, alacsony Sárközy elé lép. Szemben állnak egymással. A szendrői úr természetesen, lihegve fújtatva, amaz szikkadtan, görnyedt vállal, romlott ruhában, csak feltartott komisz fejében él, mozdult a szürke, tépedt szőrű ordas vicsorító ereje.

— Elhallgass, te! — Bömböli Bebek. Felemeli kezét és az ütés eldurran Sárközy arcán.

Anikor ráugorna Sárközy, mint visszalökött, tátottszájú állat, akkor nyílik az ajtó, s ott áll tisztjei élén Hasszán, a füleki bég. Még a gyertyák fénye is megkövesedik.

— Egyezkedtek? — kérdi csendes hangon a bég s hosszú, ferde, fekete ábrázatából gúnyosan előbandzsít a káröröm. Csend. Az asztal megreccsen. Nagy Gáspár tápázkodik fel. De Rákóczy visszarántja a lócára.

Bebek hangja indulatos, elutasító.

Nem, nem egyezkedünk. Itt az lesz, amit én mondok!

És senki sem szól. Hasszán síma arcán ismét megvillan a gúny.

— Elmondom nektek is az alkut. Tudjátok meg, a szendrői kapitány, Bebek György, följánlott öt török fölisztet szegény fejéért! És a ti fejetekért is! szép váltság. Csak kevés. Vagy Bebek, vagy ti. Ha ő marad, ti mehettek, ha ő meg, ti maradtok. Ez az alkum.

Básty mozdul egyedül. Mintha valamit szólna. A szája mozdul, de Rákóczy György szeme megáll rajta s egyszerre pergamenszínű, petyhüdt lesz újra a fiú arca.

Bebek visszafordul:

— Hallottátok?

Nagy Gáspár feláll. Megrázza fejét:

— Ne engedd, ne engedd — nyögi és ökle beledurran az asztalba. Balogh Menyhért megdörzsöli az orrát. Rákóczy nevet a törökön. Csak Sárközy gubbaszt mozdulatlanul. Nem látni arcát. Lehorgasztja fejét.

— Döntetek — nézi újra végig őket, Hasszán, a füleki bég. Bebek a mellére üt.

— Én döntök.

És elhallgat, várja, hogy valaki szóljon. De senki sem moccan. S akkor folytatja a szendrői nagyúr a bég felé fordulva:

— Ők menjenek! — Én maradok.

— Úgy? — szól megcsappant hangon a török. — A te rabjaidon őket váltod ki?

A többiek mozdulatlanul állnak az asztal mögött. Sárközy téován pillantgat körül a teremben.

— Te is — fordul hozzá Bebek — te is erigy! Ne mondhasd, hogy Bebek György vitt romlásba.

Sárközy felnéz Bebekre. Félarca vörös, a másik szikkadt barna.

— Én-e? — kérdi csodálkozva. S szemében szikrák lánognak. — Nem vagyok-e kigyelmed nyargaló-kapitánya? Két évre csaptam fel!

Mindenki rápillant. Áll Bebek előtt, görbe lábain hintázza magát, hajlott válla szelíden ringatja, ravaszdi, sanyarú fejét megsímítja bütykös újjaival színtelen bajúszát, talán még nevet is.

— Még nem tellett le — folytatja. És egyenkint ránéz a büszke Rákóczy Györgyre, az írástudó Balogh Menyhétre, a behasítottfejű Nagy Gáspárra és az asztal mellett vinnyogó Básty Zsigára.

— Még nem telt le a két év, amire felcsaptam. Kigyelmed nyargaló-kapitánya vagyok! Kigyelmeddel maradok! — És ráveli szemét Bebekre. A gyertyák komiszkodó szemébe, ernyedt, száraz arcába hintik a fényt. Akkor ránéz Bebek. (Eddig maga elé pillantott röstelkedve.) Most egymás szemébe néznek. A nagyúr, akinek arcában lilán lángol a vér és Sárközy, a paraszt, akinek szikkadt, száraz arcán sötéten terjeng az ütés foltja.

Igy állnak percekig. Sárközy mosolyog. Ósi barázdás arccal, mintha a föld derülne.

Aztán Bebek győztesen rikoltva nagyot nevet Hasszán bég képébe. S a szendrői nagyúr magához öleli az alacsony, zörgöcsontú, görbelábú, görbehátú nyargaló-kapitányt . . .

* * *

Négyen nyargáltak az éjszaka árnyékában, a messziről in-
tegető erdők felé. Mögöttük a szikla csúcsán áll Fülel vára.
Legelől komoran a büszke Rákóczy György, mögötte Balogh
Menyhért támogatja Nagy Gáspárt. És hátul el-elmaradozva
Básty. Az éjszaka feketén borul rájuk. A fiatal Básty a kanya-
rodónál megáll. Szikrányi öröm nem ég benne, csak a szé-
gyenkezés nő lassan-lassan szívében. Férfi szeretne lenni. Olyan,
mint az a kettő, aki önként vállalta sorsát. Szeretné elfeledni,
amit ott fentt mondott. Egyedüllevő, veszekedett férfiakkal
lenni, akit nem tesz gyengévé sem a félelem, sem a vágyakozás.
Borzongva érzi, hogy bár megszabadult a füleki veremből,
mégsem ér haza soha Pozsonyba. Bár megszabadult, mégis
rabul esett — ezek közé. P. Emil.

○ signum unitatis.

A gyöngyösi ferences teológusok Szent Bonaventúra Egy-
házirodalmi Iskolájának elméleti szakosztálya «O signum uni-
tatis» címen eucharisztikus kurzust tartott. Kurzusunk céljaul
azt a feladatot tűztük ki, hogy nyolc tanulmány keretében meg-
ismertessük és közkinccsé tegyük a doktor-szentatyák mélysé-
ges eucharisztikus hitét és patinás eucharisztikus tudományát.
Tudatában voltunk azonban annak, hogy a mai hittudomány
rendszeresen kiépített Eucharisztia-tanát nem lelhetjük még fel
a szentatyák műveiben. Azért nem is törekedtünk arra, hogy
az egyes szentatyák idevágó tanáról adjunk teljes kimerítő ké-
pet, hanem minden egyes tanulmányt, mint egy-egy alkotó
mozzanatot igyekeztünk beleállítani abba az egységes képbe,
mely aztán összefoglalólag, egészben tartalmazza a szentatyák
eucharisztikus tanítását. Ennek megfelelően nem vettük figye-
lembe sem az időbeli, sem a kiválóságbeli elsőbbséget, hanem
csak magának a tannak megalapozását és fejlődési menetét.
E kiinduló gondolat szerint állapítottuk meg aztán a tanulmá-
nyok sorrendjét is: Szent Ágostonról kellett a kezdet kezdetén tár-
gialnunk, mert tőle vettük a valóságos jelenlét kérdésének a
megoldását, amely pedig az Eucharisztia tárgyalásánál alap-
vető kérdés. A második helyen Aranyszájú Szent Jánost kellett
tárgialnunk, mert nála találtuk meg az Eucharisztia központi
szerepének a kihangsúlyozását. A valóságos jelenlét kérdésének
a megoldása után ugyanis az a legfontosabb kérdés, hogyan
állíthatom be egyéni életemben az Eucharisziát? A többi szent-
atya aztán mind ebből a kettős alaptól kiindulva domborítja
ki mind-mind jobban az Eucharisztia vonatkozásait. S így ke-
rült tárgyalásra: Szent Athanáz és Nagy Szent Leó; Damascén
Szent János, Szent Jeromos és Jeruzsálemi Szent Cyrill; a há-
három Kappadox szentatya; Szent Ambrus és végül Alexandriai
Szent Cyrill.

Eucharisztikus kurzusunknak azért kölcsönöztük Szent Ágostontól az «O signum unitatis» címet, mert az Oltáriszentségnek ezt a jellegét valamennyi szentatyja egyöntetűleg kidomborítja, s egyben jelezni óhajtottuk az Eucharisztia legszebb eredményét: a szeretet-egységet.

Tanulmányainkban nem akartunk csak egyszerű szolgai ismertetést nyújtani, hanem kurzusunk minden egyes munkása azt a feladatot látta maga előtt, hogy egyéni átéléssel, meglátással átszótt képben éppen azt adja elénk, ami még a modern embernek is újszerű és szép.

Hisszük, hogy munkánk nem volt hiábavaló, hanem eredményt jelent eucharisztikus életünkben!

A tanulmányok felolvasása a következő sorrendben történt:

1. Március 9.-én Pelbárt testvér: *Ágoston izzó eucharisztias hite* (tanulmány a valóságos jelenléteből Szent Ágoston műveiből). A dolgozatot lapunk más helyén egészben közöljük.

2. Március 18.-án Csaba testvér: *Az Eucharisztia megváltásom* (az Eucharisztia központisága az egyén életében Arany-szájú Szent János tanítása alapján). Az ismertetést mellőzzük, mert lapunk következő számában közölni fogjuk.

3. Március 25.-én Illés testvér: «... *Ut in id, quod sumimus, transeamus.*» (N. Szt. Leó, 63. beszéd.) Gondolatmenete: Kimutatja a szerző a moralista pápa: Nagy Szent Leó irataiból az Eucharisztia lélektisztító, lélekedző és lélek-megszentelő hatását, mely a teljes és boldog Krisztusba-válásban nyeri el legszebb kiteljesedését. A lelkiélet hármas tagoltságával párhuzamosan haladva ez a lélekátalakulás hármas fokozódást nyer, mely a nagy egyházatya műveiben világosan áll előttünk. Közvetlen, egyszerű kifejezésekkel és mégis a mély titkot és szent valóságot oly közel hozva lelkünkhöz.

A gyakorlatias és lélekre ható igazságokhoz az elméleti, dogmatikus alapot a másik nagy egyházatya, Szent Athanáz nyújtja. Írásaiban a zsidó pascha és a mi Eucharisztiaink úgy állnak szemben egymással, mint az árnyék és a valóság, az előkép és megvalósulás. S így jut kifejezésre nála az Eucharisztia valóságos, de misztikus lelkitáplálék jellege. S ennek a lelki táplálkozásnak Szent Athanáznál is a lélek megszentelődése a végső eredmény. Így jutottunk közelebb ismét egy szempontból a legszentebb Titokhoz, ha lényegét nem is foghatjuk át.

4. Április 10.-én, nagycsütörtökön: Mihály testvér: *Fides orthodoxa de effectibus Eucharistiae* (Damaszcén Szent János tana az Oltáriszentség hatásairól). — (A teológia mai hitél találjuk meg Damaszcén Szent Jánosnál. Tanítja, hogy az Eucharisztia 1. lelkünk tápláléka: lelkiéletünk fenntartója: növeli a megszentelő malasztot. 2. Krisztussal egyesít. A Corpus mysticum Christi tagjaivá leszünk. 3. Így mindnyájan egy Test részeivé válunk. Tehát egymással is egyesít, benne valósággal eggyé leszünk. 4. Ezt a szent közösséget a szentáldozás megőrzi az örök életre, mert a halhatatlanság orvossága is és jö-

vendő dicsőségünk záloga is az élet Kenyere, a Panis futurus. Ezért mindenkor kellő tisztelettel, feltétlen bizalommal kell az Úr asztalához járulnunk. Csak az ilyen lelkület termi meg a kellő gyümölcsöket.

5. Április 15-én Cecil testvér: *Az Oltáriszentség Szent Jeromos és Jeruzsálemi Szent Cyrill tanításában.* — Szent Jeromos nem tárgyal az Oltáriszentségről összefüggően. De munkáiban és leveleiben, mint biztos igazságra hivatkozik Krisztus testére az égi Kenyérben. Az Oltáriszentség a papi méltóság gyökere. Az ó-szövetségi képek mintegy előre vetítik az Új-Szövetség mélységes isteni áldozatát. — Jeruzsálemi Szent Cyrill Catcheses című munkájában fejtegeti az új-keresztény híveinek az oltár Titkát. Egyszerűen és érthetően bizonyítja: a Kenyér Krisztus teste, a Bor Krisztus vére. Ezt Jézus mondotta, aki csodájával a vizet borrrá változtatta. Tehát hihetünk neki. — Beszél még arról is, mily hódolattal és tisztelettel vegyük magunkhoz az Urat.

6. Április 25-én Béda testvér: *Az örök élet Kenyere* (az eucharisztias Kappadoxok). — Az Eucharisztia a halhatatlanság tápláléka. Ezt igazolta bölcseletileg, valláséletteni szempontból és hittudományilag a három nagy Kappadox szent atya műveiből. 1. Nagy Szent Vazul a lelket szellemi vonásában mutatja meg. Így alkalmas csak és így képes a halhatatlanságra. 2. A bűn miatt azonban kegyelmi felemeléshez kell folyamodnia az embernek, ami viszont az akarat hozzájárulását igényli. S itt elsősorban az Eucharisztia akarja és éhezi az ember. Nagy Szent Vazul mellett Nazianzi Szent Gergely tanít erre. 3. A táplálék legbensőbb egyesítő hatását dogmatikai fenségében Nyssai Szent Gergely fejt ki. Amint az isteni Ige megistenítette az emberi természetet a megtestesülésben hasonlóan szellemivé magasztosítja a por-embert. Ez az igazi szabadság, a mai emberhez is egyedül méltó út: a halhatatlanság Királya által jutni az örök boldogságba.

7. Május 7-én Vid testvér: *Mennyei vendégség.* (Az Eucharisztia szentségi hatásai Szent Ambrus szerint.) — 1. Szent Ambrus általában a gyakorlat embere, így az Eucharisztia tanában is. 2. A mai hittudomány három szentségi hatásról beszél. Szent Ambrusnál is megtaláljuk ugyanezeket: a) növeli a megszentelő kegyelmet, de nem rendes módja a megszerzésének. Növeli a szeretetet, az egység jele és a szeretet köteléke. b) Segítő kegyelmet ad bőségesen. c) Jövendő dicsőségünk és feltámadásunk záloga. — Másodlagos hatása is van az Eucharisztianak a mai hittudományos tanítás szerint. Ugyancsak ezeket is megtaláljuk Szent Ambrusnál: a) Ellenszer a bűnökkel szemben. b) Fékezi a szenvedélyeket. — Mindebből világos, hogy csirájában már Szent Ambrus is tanította az Eucharisztiaóról mindazt, amit a mai hittudomány is tanít.

8. Június 10-én Jusztinián testvér: *Az eucharisztias Istenanya-tan csírái Alexandriai Szent Cyrill teológiájában.* — Alex. Szent Cyrill jelentősége dogmafejlődési megvilágításban. 1. A

Szűzanya és az Eucharisztia a szentatyák skolasztikusánál. 2. Az eucharisztias Istenanya-tan teológiai megokolása. 3. Alex. Szent Cyrill a megtestesülés titkában, a Szűzanya általános kegyelemkövetítő hivatalában kapcsolja össze az Istenanyát az Oltáriszentséggel. 4. A tankifejtés jelentősége a későbbi átyáknál. — Az Egyház felfogása és gyakorlati állásfoglalása a tannal szemben.

A szorgalmas és lelkes munkáért e helyen is hálás köszönetet mondunk az eucharisztikus kurzus minden egyes munkásának.

Fr. Csaba
szakosztály vezető.

Jegyzőkönyvi kivonat

a jászberényi ferences bölcsellettudományi főiskola B. Duns Scotus János Önképzőkörének 1940–41. évi működéséről.

Tisztújító gyűlésünket 1940. június 22-én tartottuk. Az új tiszttakar: titkár: Fr. Makár, helyettese: Fr. Szörény; jegyző: Fr. Plátó, helyettese: Fr. Szörény; krónikás: Fr. Aurél és Fr. Konrád; nyelvőr: Fr. Szörény; rendező: Fr. Géza. — Gyűléseink műsora a következő volt:

I. Szeptember 21. — 1. Vitnyédi—Halmos: Himnusz Krisztus Királyhoz (3 szólam), előadta az énekkar. — 2. Az önképzőkör szabályzatát felolvasta a titkár testvér. — 3. Fr. Konrád: A hangulat c. versét előadta a szerző. — 4. Az ősmagyarok vallása. Értekezés, írta és felolvasta Fr. Aurél. — 5. Mécs L.: Egy hulla ment az izzó bulváron. Szavalta Fr. Kocsárd. — 6. Csorda R. Romana: O sancte Francisce. Énekelték az elsőéves testvérek.

Diszgyűlésünk: október 23. Műsorát a M. U. előző száma közölte (35. l.)

II. November 2. — 1. Halmos: Libera (4 szól.), előadták a tagok. — 2. A joga és a vele kapcsolatos ind. filozófiai tételek. Írta és felolvasta: Fr. Konrád. — 3. Harsányi L.: Missa poetica, szavalta: Fr. Attila. — 4. Aseš Tod, harmóniumon előadta: Fr. Makár.

III. November 16. — 1. Harmat: Szent Erzsébet dicsérete (3 szól.), előadták a tagok. — 2. Isten temploma vagy (Újoncmester beszéde az újoncokhoz), mondotta: Fr. Töhötöm. Oktató jellegű előadásában a kriszto-centrikus világnézetet hozta az újoncok lelkéhez közelebb. — 3. Berecz Irén: Árpádház virága, szavalta: Fr. Géza. — 4. Magyarosan c. értekezését felolvasta: Fr. Szörény. A szerző riportszerű idézetekkel ostromozta a magyartalanságot és védelmezte a magyarosságot. — 5. Schubert: Hymne és Weber: Dal a «Bűvös vadász»-ból. Furulyán előadta: Fr. Kornél, harmóniumon kísérte: Fr. Konrád.

IV. November 30. — 1. Kodály: Ave Maria (3 szól.), ismertette: Fr. Makár, előadták a tagok. — 2. Ferencesek az Egyház és társadalom szolgálatában c. értekezését felolvasta: Fr. Albert. — 3. Mécs L.: Az örök vizek forrásánál, szavalta: Fr. Nesztor. — 4. A magántulajdon bár nem korlátlan, de természetes jog, vita, védte: Fr. Angyal, támadta: Fr. Géza és Fr. Kalliszt. — 5. Kodály gyermekbiciniumokat és «Boldog Isten» P. Szedő Dénes, O. F. M. versét énekelték: Fr. Attila, Fr. Plátó, Fr. Kocsárd és Fr. Angyal együttese.

V. December 14. — 1. Dienes Valéria dr. Bárdos L.: Szűz Mária bölcsődala; Ady E.—Halmos L.: Kis karácsonyi ének, előadták a tagok. — 2. Mentés M.: Proletárkarácsony, szavalta: Fr. Plátó. — 3. Peter Wust, megemlékezés. Németből fordította és felolvasta: Fr. Szörény. — 4. A néma húr megszólal c. költeményét felolvasta Fr. Kornél. — 5. Kinek van legmagyarabb kiejtése? Felolvasó verseny, vezette Ft. P. Magiszter, résztvettek a tagok.

VI. 1941. február 8. — 1. Repleatur. Gregorián ének (A Szentlélek segítségül hívása), előadta a fentebb közölt hattagú ének-együttes. — 2. «Jöjjetek hozzám . . .» Novella, írta és felolvasta: Fr. Kornél. — 3. Szavatóverseny: Sík S.: A Krisztus Királyhoz c. költeményét előadták: Fr. Makár, Fr. Kornél, Fr. Kocsárd és Fr. Angyal. A versenyt vezette Ft. P. Magiszter. — 4. Praetorius: Énekelj, magyar ifjúság! (3 szól. kánon), énekelték a tagok.

VII. Február 22. — 1. Harmat A.: Ave Regina caelorum (3 szól.) énekelték a tagok. — 2. A fekete viganó, tárca, írta és felolvasta: Fr. Plátó. — 3. Sík S.: Miserere, szavalta: Fr. Konrád. — 4. A jó szándék, elmélkedés, írta és felolvasta: Fr. Töhötöm. — 5. Vidrócki ballada, 1 és 2 szólamú népdalok, énekelték a tagok.

VIII. Március 15. — 1. Magyarok fénye, 4 szólamú ének Szent István királyhoz. Szendrei István feldolgozása. Előadták a tagok. — 2. A hazaszeretetről konferencia-beszédet tartott: Fr. Makár. A hazaszeretetet éltető hordozása a vallásosság, lápláló gyökere a szerény szeretet, valós létéről pedig a munkás lelkület tanúskodik. — 3. Mécs L.: Kóborló elődöm, szavalta Fr. Attila. — 4. A szentek legtudósabbja c. tanulmányát felolvasta: Fr. Géza. Aquinói Szent Tamást, a legnagyobb egyház-tudóst méltalta a címben adott szempont szerint. — 5. Isten, hazánkért... Bárdos L. háromszólamú feldolgozásában, előadták a tagok.

IX. Március 29. — 1. Halmos: Popule meus (3 szól.), énekelték a tagok. — 2. Értékbölcseleti istenérv, értekezés, írta és felolvasta: Fr. Aurél. — 3. Kornél testvér költeményeiből olvasott fel: «Csarnok-ásás» és «Keresztek». — 4. Színeslátás c. értekezését felolvasta: Fr. Szörény. Egyéni kutatásainak eredményét közölte egészen új, de más rendszerekkel is egybehangzó elméletében. — 5. Fr. Makár: «Esti dal» c. hangulatképét előadták: Fr. Albert (hegedű), Fr. Makár (hegedű), Fr. Kornél (furulya) és Fr. Konrád (harmónium).

X. Április 26. — 1. Gyulai: Terra tremuit (2 szól.), énekelték a tagok, harmóniumon kísért: Fr. Konrád. — 2. Szent Bonaventúra: A Szeráf hat szárnyáról. (8. kisebb műve) 1. és 2. fejezet, fordította és felolvasta: Fr. Nesziór. — 3. Mécs L.: Rohanás a tavaszba c. versét előadta: Fr. Kalliszt. — 4. Egy kalandos élet c. elbeszélését felolvasta: Fr. Kocsárd. — 5. Mozart egy áriáját játszotta harmóniumon: Fr. Konrád.

XI. Május 10. — 1. Bárdos: Üdvözlégy Mária (3 szól.), előadták az első-éves testvérek. — 2. Hipnotizmus az okkultizmusban c. értekezését felolvasta: Fr. Kornél. — 3. Pakoes K.: Téged akarlak, Isten, szavalta: Fr. Aurél. — 4. A magyar egyházi ének nagy ferences apostoláról (Kájon János) tartott felolvasást: Fr. Makár. — 5. Halmos: Madarak, fák, virágok (3 szól.), előadta a Kiskar: Fr. Plátó, Fr. Kornél, Fr. Konrád, Fr. Angyal, Fr. Makár, Fr. Kocsárd, Fr. Attila és Fr. Kalliszt.

XII. Zárógyűlés. Május 17. Ünnepeljük a Rerum Novarum és a Quadragesimo Anno jubileumát. — 1. Koudela: Krisztus Király köszöntése (3 szól.) énekelték a tagok. — 2. Proletárok aranybullája. Tanulmány a Rerum Novarumról, írta és felolvasta: Fr. Konrád. — 3. Mécs L.: Jövőbe zengő ének. Szavalta: Fr. Attila. — 4. A ferencrend szociális tevékenységéről értekezett Fr. Töhötöm. Hogyan oldották meg a ferencesek a társadalmi kérdést. — 5. Halmos: Assiszi Szent Ferenc Naphimnusa (3 szól.), énekelték a tagok.

Önképzőkörünk tehát az 1940–41. tanévben 12 rendes és egy díszgyűlést tartott. Elhangzott 4 beszéd (ezenkívül mindenki tartott próbaprédikációt), 22 értekezés, novella és egyéb írásmű, 15 szavalt, 1 színműrészlet, 23 énekszám, 4 zeneszám, összesen: 69 szereplés. A tagok száma 14 volt.

Önképzőkörünknek a következő folyóiratok jártak: Magyar Kultúra, Katolikus Szemle, Egyházi Lapok, Pannonhalmi Szemle, Theológia, Hírnök, Zászlónk, Utunk, Magyar Kórus, A Szív, Eucharisztikus Értesítő, Credó, Magyarosan, Ferences Közlöny, Isten Dalosai, Szent Antal, Magyar Umbria, Ifjúság, Katolikus Élet, Szegedi Havi Boldogasszony.

Fr. Plátó
jegyző.

É l e t ü n k b ő l .

Márc. 10. Halál nővér sűrűn látogat bennünket. Most Alajos testvér szeretett jó édesapját hívta el az Úr elé. A váratlan szomorú hír mindnyájunknak egyformán fájt. De reményünk is biztos. Hisszük, hogy a jó édesapa már a boldogság részeseként jön el gyermeke első szentmiséjére. Segíti majd az Úrhoz emelni a zsenge áldozat első szent kenyerét. Jézus békéje legyen vele!

Márc. 11. Ünnepeyes gyászmise volt Bonaventúra testvér lelkiüdvéért. Utána elmondtuk a gyászsorozatát. A szívünk vágya sírt a könyörgésben: Absolve Domine animam famuli tui Bonaventurae fratris nostri . . .

Márc. 15. Alajos testvér édesatyjáért volt ünnepeyes gyászmise. A szent áldozat balzsama tisztítsa fehérre, a mennyország szent lakására tegye méltóvá lelkét.

Délelőtt a Főiskola hazafias díszgyűlést rendezett.

1. sz. Szegedi—Kiss—Pongrác: Kegyelmes az Isten. Pejőfi—Halmos: Talpra magyar! — énekelt a Kis Kar. 2. sz. A ferences eszme és az új magyar élet. Ünnepi beszéd. Mondotta: Oktáviusz testvér. 3. sz. Pelbárt testvér Magyar barát c. költeményét adta elő. 4. sz. A magyar ferences lélek. Értekezés, felolvasás: Cecil testvér. 5. sz. Kodály—Kerényi Népdalfeldolgozásai-ból adott elő a Kis Kar. — Himnusz.

Most is mozog a föld. Új eröket oldoz a nap. Frissülő titkok emelgetik a régi göröngyöket. Meleg papi szívünk, a vállunk készen áll és segít, ha mozdul a jövő és építeni kell. Magyar barát a nevünk: a célunk se más.

Márc. 27. Régi zenekarunk újra megalakult. Több évi szünetelés után, ha Isten segít, újra húroljuk a régi hegedűket, előszedjük a bőgőt, gondonkát, brácsát mind. Kedves jótévedőink bőkezű támogatásával reméljük, sok dal, szép dal csendül fel megint — mint régen . . .

Márc. 29. Budapesti útjáról váratlan ajándékkal toppant közénk Magiszter Atyánk. Főt. P. Aladár, budai házfőnök atya egy szép palásttal lepette meg bennünket. Régi magiszteri adakozó szeretete, új hálára kötelez megint. Drága ajándékáért hálás gyermeki szívvel mondunk köszönetet az Úr Jézusnál.

Ápr. 2. Heti sétánk keretében új labdát avattunk fel. Szeretett Fő-Atyánk ott ajándékoz meg jóságával, ahol senki sem sejt. Magiszter Atya dobta először magasba a labdát s az éljen és a játék ütemén hálásan gondoltunk Főt. P. Provinciálisra.

Ápr. 6. Virágvasárnap. A szenvedés hetében járunk. Mi is mozgósítunk. Lendülettel készülünk a szent hét ünneplésére. Ravello Responzoriumaiban, Palestrina—Nanini Motettáiban, a gregorián dallamokban, a csend

ölen gondolatok jönnek, beszélnek: szenvedés — diadal! A fátyol leomlik és kiragyog újra az allelujás öröm!

Apr. 13. Húsvét. Köd borong a város felett. Talán mindenki katona? A mi lelkünkben mégis erőre kap a húsvét újuló tavaszi zengése: Krisztus feltámadott . . .

És ébred az édes magyar rög. A végek magyarja: Bácska hazatér. «Ez a föld, melyen annyiszor apáink vére folyt», most már újra magyar! Megdobban a szívünk, Szabadka, Bács! A Kapisztrán provincia ismét növekszik!

És az öröm egyre csak muzsikál bennünk: hiszen szeretet Házfőnök Atyánk névnapját ünnepeljük. A nagy ünnep nem nyomja el, sőt hatványozza hálánkat és ragaszkodásunkat. E nehéz idők minden gondjéért-bajjáért, mit értünk szívesen vállal, ezerannyi sok jóval áldja meg maga az Úr. Éljen soká!

A húsvéti szent ünnepek alkalmával P. Alfonz, P. Bernát, P. József, P. Ottmár, P. Ráfael házfőnök atyák szíves ajándékkal örvendeztettek meg bennünket. Az ifjúság hálásan gondol minden jótevőjére. Jézusnál az imánk írja föl nemes jótettüket — a szívünkben a hálás megemlékezés őrzi nevüket.

Apr. 17. Ordinációs vizsgák. Főt. Monostory Adorján prépost úr és P. Zsigmond lektor atya elnöklete alatt kiki megmutatta, hogy nemcsak a vágyunk nagy. A munkában, a készületben is várjuk a Szentlélek Úristen kegyelmes jövetelét.

Apr. 23. A nehezen melegedő tavaszelő mégis megengedte, hogy szeretett Házfőnök Atyánk névnapjára ajándéka: egy délutáni ozsonnás séta megvalósuljon. Főt. P. Ambrus, P. Ince és Magiszter Atyával meglátogattuk Annácskát. Szotyogó lápon tapogattunk végig. Sebaj! Füttyös hegyi szélben járunk, kikericses csupa-virág vidéket láttunk. Megéri. Hálás kézcsókkal köszönjük a szép sétát.

Apr. 27. Főt. P. Szakács Szaniszló domonkos atya vezetésével megkezdtük a szent magányt. A Szentlélek Úristen jön közénk. «Szállj szívünkbe, nagy Isten, lélekadó Lélek!» Az örök-fogadalmazók életkezdésére és az oltár lépcsőjére emelkedőknek: Uram, adj lelket, szálegyenest!»

Máj. 1. Főt. P. Zsigmond lektor atya névnapja. Csend van. Hallgatunk. A szívünk meleg érzése azonban megmozog. Hálásan az imáinkat küldtük el, hogy névnapjára szentmiséjén tömjéknént ölelje körül lektorunk, régi mesterünk felajánlását, imáját, szándékát . . .

Máj. 3. Nos autem absit gloriari . . . A májusi reggelen, a Szent Kereszt miséjén leletette az örökfogadalmat Valér, Jakab, Csaba, Semjén, Neméz és Pelbárt testvér, Főt. P. Provinciális kezébe. Hat kipirult kispapja az Úrnak, Ferenc Atyánknak! Szeretett Főatyánk, Mesteretek, Testvéreitek imájával járjátok szentül, együtt, végig az életet!

Délután Dr. Kriston Endre püspök úr kezéből harmad- és negyedéves testvérek fölkapták a tonzúrát.

Máj. 4. Ordinációk. Remegve — boldogan az egész klerikátus a szentélyben állt. Emil és Jusztinián testvér szerpapságot, Alajos, Róbert, Lajos, Alpár, Szilás, Celerin testvér az alszerpapságot, a többi testvér a két első kisebb rendet vette föl. Örömünk, régi vágyunk koronája volt. Őszinte hálánkat ígérjük azoknak, akik elérésében segítettek. Különösen meleg hálával gondolunk Kegyelmes Püspök Atyánkra, aki szeretettel jött el közénk és fáradságot nem kímélve részesített bennünket a szent rendek kegyelmében.

Máj. 5. Kisétáltunk a Mátrába, Máriácskához. A Ferences Közlöny szerkesztőségének ajándéka várt a célnál. A kellemes meglepetést hálásan köszönjük.

Máj. 11. Főt. Nyisztor Zoltán pápai kamarás, a Magyar Kultúra szerkesztője, városunkban időzött. Meglátogatta klerikátusunkat is. Délután pedig

gondolataiban, a sajtóról és irodalomról felvetett kérdésekre adott válaszokban megfigyelhettük, megismerhettük személyében a katolikus, dolgozó, harcos sajtó-apostolt.

Máj. 15. A nappal ébredtünk erre a napra: első utunk az idén a Mátrába. Szeretett Házfőnök Atyánk ígérete vált valóra. A szép, napsugaras, üde kirándulásért gyermeki hálánk mond köszönetet. Az Úr jutalmazza meg jószívű bőkezűségét.

Máj. 17. Szent Paszkál ünnepe. Reggel ünnepélyes szentmise volt a kápolnában. Ezen a szép napon végeztük be a második félévet. Megkezdődtek az előkészületek.

Vizsgáink rendje:

I.		II—III.	
Máj. 23—24.	Dogmatica Fundamentalis.		Sacra Scriptura.
Máj. 29—30.	Moralis Fundamentalis.		Dogm. Specialis.
Jún. 5—6.	Sacra Scriptura.		Moralis Specialis.
Jún. 10.	Lingua Haebra., Patrologia.		Eloquentia.

Közben a megújult zenekar lelkesen próbál. Most még csak tíz tag töri az ugart, de a nyáron már tizennégyen, mert Berényből erősítés érkezik. Tehát augusztusban már «némi fáradság-díj ellenében» meg is hallgathatják az érdeklődők az úttörő együttest. (6 hegedű, 2 furulya, 1 fuvola, 1 klarinét, 1 brácsa, 1 cselló és 1 nagybőgő és zongora v. harmónium.)

Fr. Semjén
krónikás.

Jászberényi krónika.

Március.

6. Rekollekciós nap. — P. Magiszter a szerzetesi életnek az átlagos keresztény életmódtól lényegesen különböző és azon felülemelkedő alapelveit lette a nap elmélkedésének tárgyává.

10. Megrendült lélekkel vettük tudomásul a szomorú hírt, hogy egyik gyöngyösi testvérünk: Kállai Bonaventúra többé már nincs az élők sorában. Magiszter Atyánk egyik órán emlékezett meg róla rövid, szívbőlfakadó szeretetteljes szavakkal és imáinkba ajánlotta — ki tudja — talán már mindnyájunknál jobb helyen lévő lelkét. Megpendítette aztán azt a gondolatot is, hogy páratlan szorgalma és odaadása az igazságnak szomjas lélekkel való keresése talán csak megsejtése volt e hamar bekövetkezett végórának. Pie Jesu Domine dona ei requiem!

12. Séta közben meglekintettük a Pannónia-elektromos kiállítást.

15. «Isten, hazánkért térdelünk elődbe!» — Örömmel teljesítettük Ft. P. Lucius lektor atyánknak azt az óhaját, hogy az általa tartott katonai lelki-gyakorlat befejező szentmiséjén énekeljünk. Jól esett látnunk, mint borulnak le alázattal a keménykötésű magyar legények a Legszentebb felmutatásakor és mint járulnak a legnagyobb fegyelemben áhítatos lélekkel a szentáldozáshoz. Óh, ha minden magyar katona mindig így viselkedne! «Hadd legyünk mink is tiszták, hősök, szentek!» Ezután hazafias tárgyú önképzőköri gyűlést tartottunk. A gyűlés végén Magiszter Atyánk rövid, de meggyőző szavakkal írta szívünkbe azt a tényt, hogy a ferences szerzetes-papot sohasem érheti a hazafiatlanság vádja. Aki a haza legbiztosabb alapját: a hitet és erkölcsöt védelmezi és támogatja, azt szerénytelenség nélkül a legjobb hazafinak kell mondani.

Április.

3. Rekollekciós nap. — A nagybőjti időnek megfelelően e napon az emberi élet egyik legnagyobb problémájáról: a szenvedésről és annak a keresztény világnézet nyújtotta egyedüli megoldásáról elméltünk. A lelkünk mélyéig megrendülve értesültünk a megdöbbentő hírről, hogy gr. Teleki Pál miniszterelnök, hazánk nagy államférfia, az elmúlt éjjel tragikus körülmények között elhunyt. Mikor nagy halottunk lelki nyugalmaért imádkoztunk, egyben esdve kértük a gondviselő Istent, ne feledkezzék meg árva hazánkról és támasszon nekünk továbbra is ízig-vérig magyar, talpig becsületes vezetőket, akik szent törvényei szellemében békében kormányozzanak minket!

6. Hosanna Filio David! . . Váltakozó érzelmekkel lelkünkben vettünk részt a máskor oly könnyen öröme hangoló, szívet újjongással betöltő szertartáson. Hálálkodjunk-e vagy rettegjünk? Még mi nyugodtan hozsannázhatunk, de nem fenyegeti-e elhamvasztással drága hazánkat a Délvidéken fellángoló háború tüze!? A helyzet komolyságát jelezték a különféle légoltalmi parancsok is, többek között az esti teljes elsötétítés.

7. Ft. P. Luciusnak, a ház légoltalmi parancsnokának irányításával, a légoltalmi parancsnak megfelelően, letakarítottuk a padlást és gyors ütemben rendbehoztuk az óvóhelyet. Szinte kívánatosnak tűnt fel az ódon falak közti tartózkodás. Adná a jó Isten, hogy sohasse kelljen igénybe venni biztonságot ígérő oltalmát. Komolyabb színezetet csak akkor öltött szorgoskodásunk, mikor a délutáni órákban vésztyóslón felbúgott a sziréna és jelezte az «ellenséges repülő» jöttét. Hála Istennek, csak gyakorlat volt.

8. A nyári időszámításnak következményeit kóstolgatjuk, különösen a reggeli felkelésnél.

9. A nagyhét komoly hangulata üli meg lelkünket. Napirendünkön is meglátszik ez. Énekpróbák, lélekemelő lamentációk, szép szertartások és a lázas takarítás teszik változatossá e napokat. Csak a néha-néha beszüremkedő harci hírek zavarnak abban, hogy minél mélyebben értsük át e szent időszaknak jelentését. Ilyenkor fel-feltör lelkünkben a fohász Isten felé, ajándékozza meg a sokat szenvedett világot az annyira kívánt igazi húsvéti békével!

13. Húsvéti boldogságunkat csak fokozta a magyar feltámadásnak egy újabb örömsugára. Az elrabolt Délvidék egyrészt szabadították fel hős honvédeink gyászos rabságból.

16. A hatórási konventmise után Ft. Guardián atya lelkes buzdítására újból hűséget esküdtünk Istennek és megígértük, hogy a jövőben még buzgóbban, odaadóbban fogunk neki szolgálni. Legyen segítségünkre rendalapító Szent Atyánk, hogy ígéletünkhöz hűek maradjunk!

19. Megnéztük Kultúrházunkban «A fiatal Edison» c. filmet. A látottak csak megerősítettek bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy az igazi érték, bármily küzdelmek árán is, előbb-utóbb győzni fog.

20. A Jézus Szíve Férfi Liga által, a Rerum Novarum pápai körlevél 50 éves évfordulója alkalmából a katolikus Legényegylet termében rendezett ünnepélyen voltunk jelen. Különösen az ünnepi szónoknak, Dr. Kiss István egri Hittudományi Főiskolai tanárnak értékes előadása gazdagította új gondolatokkal lelkünket.

22. Megszabadultunk a lidércnyomás alól: újra szabad a világítás, sőt a házőrségneek kirendelt kártyázó leventék is elvonultak örökké csengő telefonkészülékükkel.

23. Szeretett Magiszter Atyánk névünnepe. Örömnapp ez nekünk. Önfellett gyermeki lelkülettel igyekeztünk megragadni minden alkalmat, hogy szeretett Atyánk sok-sok jóságát némiképp viszonzzuk. A szentmisén Bárdos Második miséjét énekeltük Griesbacher változórészeivel. Feltárult lélekkel kértük az isteni Mestert, adjon továbbra is erőt jó Atyánknak és áldja meg áldozatos munkáját!

29. F6t. P. B6le Korn6l, O. P. erre j6rt6ban megl6togat6ta Klerik6tunkat is.
30. Szal6nczy S6ndor tan6r 6r «A sug6rz6sr6l» tartott el6d6s6t hallgattuk meg a gimn6ziumban.

M6jus.

1. Megkezd6dtek a sz6p m6jusi 6jtatoss6gok.

2. Rekollekci6s nap. — Lelki6let6nk legfontosabb természetf6l6tti t6ny6r6l: a kegyelemr6l 6s a vele szemben tan6s6tand6 helyes magatart6sr6l: az al6zatoss6gr6l elm6lkedt6nk.

Fr. Aur6l
kr6nik6s.

Gy6ngyosorok...

Uram, elem6szt ut6nad a v6gy! J6zusom, l6t6ni akarlak a feher szent Osty6ban; mindennap, ameddig csak 6lek. Elepedek.... Sz6vem kisz6rad a ny6ri nap t6z6ben.... Uram! beteges vagyok Olt6riszents6gednek. (Szent Paszk6l.)

Jegyzet: „Agoston is6v Euchariszt6s hite” c. dolgozat6hoz. (I. 16 o.)

Szent Agoston tan6t6sa az Euchariszt6r6l a legjellegzetesebb a 272. besz6dben, amelyet az 6jjonnan kereszteltekhez int6zett H6sv6tkor:

Tegnap 6jjel is ezt l6tt6tok Isten olt6r6n, de hogy mi ez, milyen f6ls6ges titok, m6g nem hallott6tok. Teh6t amit itt l6tt6tok: keny6r 6s kehely, ezt szemetekkel is tapasztalhatj6tok. Amiben azonban hitetek tan6t6s6ra szorul, az az, hogy a keny6r Krisztus Teste, a kehely Krisztus V6re. R6viden ez az, amivel tal6n hitetek be6ri, de a hit m6g megvil6g6t6s6ra szorul. Mert a Pr6f6ta azt mondja (Is. 7, 2): «Hacsak nem hisztek, nem fogj6tok meg6rteni.» Te megparancsoltad, hogy higgy6nk, vil6gos6ts f6l minket, hogy 6rts6nk! Mert bizony eff6le gondolat b6rkiben t6madhat: j6l tudjuk honnan vette Test6t a mi Urunk J6zus Krisztusunk: Sz6z M6ri6t6l. Mint csecsem6t t6pl6lt6k, etett6k, majd f6ln6vekedett, el6rte ifj6kor6t, a zsid6k k6s6bb felfesz6t6tt6k, majd a Kereszten meghalt, a Keresztr6l levett6k, eltemett6k, f6lt6madt a harmadik napon, egy napon pedig akarata szerint f6lment az 6gbe: oda emelkedett Test6vel egy6tt; onnan j6n majd az elevenek 6s holtak meg6t6l6s6re; most is ott 6l az Atya jobb6n: hogyan lehet h6t a keny6r Teste? 6s a kehely, vagy am6 a kehelyben van, hogyan lehet V6re?...

Testv6reim! Az6rt nevezz6k ezeket titkoknak, mert m6st l6t6nk benn6k, mint amit bel6l6k ki6rt6nk. Amit l6t6nk, anyag a neve, amit meg6rt6nk, lelki gy6m6lcs6t rejt mag6ban. Ha teh6t meg akarod 6rteni Krisztus Test6t, halld, mit mond az Apostol a h6v6 népnek: «Ti pedig Krisztus Teste vagytok 6s egyenkint tagjai». Ha teh6t ti Krisztus Teste vagytok 6s egyenkint tagjai, akkor 6rte a ti titkokra az 6r Asztala felel meg, amikor onnan a ti Titkokat veszitek. Amikor arra felelt6k meg, ami vagytok, azt felelt6k: Amen. Mert mikor azt hallod: «Krisztus Teste», 6gy felelsz r6: Amen. L6gy teh6t Krisztus Test6nek Tagja, hogy Amened igaz legyen. Mi6rt van teh6t 6 itt a Keny6rben? Helyett6nk hadd besz6ljen ism6t az Apostol, aki mikor err6l a Szents6gr6l besz6l, 6gy sz6l: «Egy keny6r, egy test vagyunk sokan» (I. Kor. 10, 7). Ezt 6rts6tek meg 6s 6rvendj6tek: ez az egys6g, igazs6g, meg6rt6s, szeretet. Egy keny6r, mi az az egy keny6r? «egy test vagyunk sokan». Gondolj6tok meg teh6t, a keny6r nem egy szemb6l lesz, hanem sok szemb6l tev6dik 6ssze. Mikor homlokotok megjel6lt6k, mintegy meg6r6ltek titeket. Mikor megkeresztelkedtet6k, meg is gy6rt6k titeket. Mikor a Szent L6lek T6z6t kapt6tok, meg is s6t6t6k titeket. Legyet6k teh6t azz6, am6 l6tt6k 6s vegy6tek magatokhoz azt, ami vagytok. Ezt mondta az Apostol a Keny6rr6l. De, hogy mit gondolj6nk a Kehelyr6l, ha nem is sz6lt6nk r6la, el6gg6 kit6nik. Mert ahhoz, hogy a keny6rnek l6that6 alakja legyen, az teljes6l szinte, amir6l a Szent 6r6s besz6l: «Istenben egy test egy l6lek voltak», (Csel. 4, 32.); 6gy a bor is. N6zz6tek csak, honnan van a bor. A sok szem f6rt6nkint megk6l6nb6z6tethet6, de a sz6l6 lev6ben a szemek egygy6lvadtak. 6gy akarta Krisztus Urunk hozz6nk tartoz6s6t jelk6pezni a b6kess6g6nk 6s egys6g6nk titk6t 6gy v6ltoztatta 6t az Olt6ron. Aki teh6t az egys6g jelk6p6t veszi mag6hoz 6s nem tartja meg a b6kess6g k6tel6k6t, nem jav6ra veszi ezt a Szents6got, hanem 6t6letet vesz 6nmaga ellen.

Szerkeszt6s6rt 6s kiad6s6rt felel: a gy6ngy6si Ferences Hittudom6nyi F6iskola.

Kapisztr6n-Nyomda, V6c.

M6vezet6: Farkass K6r6ly.

KAPISZTRÁN
NYOMDA
VÉC